

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Genealogisk samling
99.8
Blegvad, Niels Reinhold
Familierne Blegvad og Lund

090520 3669971051

NIELS REINHOLD BLEGVAD

FAMILIERNE

Blegvad og Lund

KØBENHAVNS KOMMUNES
ROVETBIBLIOTEK
LÆSESALEN

KØBENHAVN

1967

NIELS REINHOLD BLEGVAD

FAMILIERNE

Blegvad og Lund

KØBENHAVN

1967

Mor som ung pige

Far som ung

Far og mor som unge

FAMILIEN BLEGVAD

Grundlaget for denne meddelelse er bogen »Stamtavle over slægterne Stampe og Thestrup«. Bogen er skrevet af Hans Andreas Møller, købmand i Aalborg, og blev trykt i Brønderslev i 1910. Men desuden nogle håndskrevne »minder fra min barndom og første ungdom«, som min far nedskrev i 1915, 2 år før han døde.

Ligesom Herman Bang elskede at prøve på at føre sin stamtavle tilbage til Skjalm Hvide, således også nogle af slægten Thestrup, der har moret sig med at føre stamtavlen tilbage til en historisk skikkelse, nemlig til Kong Hans. Ganske vist omtales Kong Hans som en god og retfærdig mand, men han var yderst uheldig i sine krige, fordi han ikke var nogen god hærfører, og han var mistænksom og havde brugt mordet på Paul Laxmand og på den norske adelsmand Knud Alfsen til at skaffe sig penge, idet han anklagede de myrdede for højforræderi og lod morderne gå fri. Man skulle altså ikke synes, at der var megen glorie ved at nedstamme fra ham. Det vides, at han i levende live vakte megen forargelse ved sit forhold til adelsdamen Edel Jernskæg, men han har altså efter stamtavlen haft endnu et forhold til en anden adelsdame, Karen Brahe, med hvem han fik sønnen, Jens Andersen. Fra ham nedstammer i lige linie igennem 150 år en Thestrup, der levede fra 1653 til 1725 og var biskop i Aalborg. Hans datter *Christiane Amalie* blev 1712 gift med magister og provst i Hammer ved Aalborg, *Jens Henriksen Stampe* (1681–1733). Den ældste søn i dette ægteskab var den senere statsminister *Henrik de Stampe*, som fik familiens gamle adelspatent genopfrisket af kon-

gen. En søster til ham, *Else Elisabeth Stampe* (f. 1724), blev gift med *Christen Blegvad*, købmand i Mariager og ejer af gården Kragelund. *Elisabeth Blegvad* døde 1783 og ligger begravet på Vindblæs kirkegård. Han døde 1786 og er vistnok begravet på Mols, hvorfra han mentes at stamme. Elisabeth og Christen Blegvad havde 6 sønner og 6 døtre.

Nr. 2 var *Hans Jørgen Blegvad* (1755–1822), købmand i Hobro og ejer af gården Store Skovsgaard. Om *Hans Jørgen Blegvad*, min tipoldefar, fortalte fars bedstemor, Maren Wittrup, født Lund, at hun, da hun som barn opvoksede i Hobro, hvor hendes far var vognmand og rokkedrejer, ofte mødte hans Jørgen Blegvad, når han gik ud at spadserere fulgt af en karl, der skulle føre tilsyn med ham, da han på sine gamle dage ikke var helt klar. Hun mindedes, hvordan hun og de andre børn flygtede, når de var ude at plukke nødder i gårdens skov og så hans trekantede hat og røde livkjole bag træerne. De vidste, at han ikke holdt af, at børn plukkede nødder i hans nøddehæk. Han så streng ud og havde en tyk stok i hånden, men han brugte den aldrig mod børnene.

Hans søn, min oldefar, *Peter Christian Blegvad*, blev født 1793. Han blev gift med Anna Katrine Nielsdatter Starup, som efter min farmoders sigende var en godsejerdatter fra Sønderjylland. Han arvede Store Skovsgaard samt et farveri, men mistede alt, hvad han ejede, efter hvad min oldemoder fortalte dels ved bedrageri af en utro bogholder og dels ved bedrageri af en dengang anset amtmand. Peter Christian Blegvad skulle indbetale en større sum til amtmanden og går hen med pengene, men amtmanden svarer, at han ikke godt har tid til at ordne forretninger, da han havde fremmede. Han indbyder oldefader til at gå med ind og lade forretninger være forretninger den aften. Næste morgen, da de skal på jagt sammen, kan de så afgøre pengesagerne. Han tilbyder at opbevare pengene for oldefader til næste dag og låser dem ganske rigtigt inde på sit kontor, giver intet bevis for, at han har modtaget dem og fragår ganske roligt, at han

nogen sinde har modtaget nogle penge. Samme amtmand bedrog nok mange andre, og da det hele var ved at komme for en dag, tog han livet af sig.

At min oldemoder, Anna Katrine, ikke har været nogen virksom husmor, fremgår af en ytring om hende – vistnok af oldemoder Wittrup – at hun ofte sad ved en forhøjning ved vinduet, således som det var skik og brug i velhavende huse og legede med en guldring. Oldefader har sikkert været en bedre jægersmand og ivrigere deltager i selskabslivet end en dygtig og klog forretningsmand, hvad der vel har bidraget til, at det førte ham i fattigdom. Oldemoder døde ganske ung af sorg, deres 3 sønner tog familien sig af, og oldefader endte som toldassistent i Ebeltoft, hvor han for øvrigt gjorde sig højt og yndet.

Min bedstefader, *Niels Hansen Jørgen Blegvad*, blev optaget i sin faster, Marie Margrethe Elisabeth Blegvad's hus. Hun var gift med Peter Kjærulff, som var overrettsprokurator i Skive. De havde ingen børn, men tog sig kærligt af deres lille plejesøn, så han fandt et hjem. Bedstefader befandt sig sikkert udmærket i hjemmet, og der er endnu opbevaret breve fra fru Kjærulff til ham, bl. a. et, som hun sendte ham fra sit dødsleje, kærligt og omsorgsfuldt, hvori hun beder ham om at komme til sig. Ligeledes tyder det på en kærlig forståelse mellem dem, at forbindelsen mellem plejemoderen og plejesønnen stadig holdes vedlig, og at bedstefader og bedstemoder i sin tid besøgte fru Kjærulff i Skive, efter at overrettsprokuratoren for længst var død. Farmoder fortalte ofte om dette besøg, om det, efter den tids forhold, luksuriøst udstyrede hjem, men også om den noget stive og fornemme tone, der herskede der. Om søndagen på vejen til kirke gik pigen stiv og strunk bag fru Kjærulff med salmebogen og overrakte bogen til fruven ved kirkestolen, hvorpå hun søgte sig en plads længere nede i kirken. Far fortæller, at da de engang i hans hjem kom til at tale om klædedragter, fortalte hans far ham, hvordan han som barn i Skive gik klædt i livkjole, stiv høj hat, kalvekrøs, knæbenklæder, laksko med

spænder eller korte kravestøvler. Det morede min far og hans søskende meget at tænke sig deres alvorlige og noget stive far i den dragt. På herregården Krabbesholm, der ligger lidt uden for Skive og som dengang ejedes af stænderdeputeret Dalsgaard, kom bedstefader ofte og lærte der sønnerne at kende, deriblandt den senere kunstmaler, professor Christen Dalsgaard. Dette bekendtskab har sikkert haft stor indflydelse på ham, så bedstefader tænkte på at blive kunster. Han gik også i malerlære, men opgav det igen. I det mindste kan min far huske, at da han som ung tænkte på at gå kunstnervejen, foreholdt hans far ham, at han ikke kunne give ham tusinder at ud-danne sig for, således som Dalsgaards far havde kunnet give sin søn. Bedstefader forlod altså malerprofessionen og tog imod huslærerpladsen hos krigskommissær Storm i Viby, hvor han samtidig forberedte sig til lærereksamen. Han læste med en sådan alvorlig iver, at hans helbred led et alvorligt knæk derved. Han fik en stærk »brystbetændelse« og svævede længe mellem liv og død, og gamle læge Weiss i Aarhus holdt da liv i ham ved åreladninger. Endnu mange år efter måtte han hvert år lade sig årelade, skønt han på ingen måde gjorde indtryk af at være en blodrig og kraftig mand. Han indstillede sig som privatist på Lyngby Seminarium, men var endnu så svag, at han måtte stives af med et glas vin ved eksamensbordet. Far ved ikke, hvornår bedstefader fik sin eksamen, men han fik karakteren »duelig«, hvilket må anses for et godt resultat under så vanskelige forhold. Senere blev bedstefader kaldet til lærer på Ebdrup skole og derefter til Feldballe, ikke langt derfra. Han var blevet forlovet med en lærerinde på en af de omliggende gårde, Pederstrupgaard, som ejeds af proprietær Zacho, og farmoder kom derved til at undervise den senere kunstmaler Christian Zacho. Hun omtalte altid til sine børn familien med stor taknemmelighed, og de fik indtryk af, at særlig fru Zacho har været omhyggelig og venlig i sit forhold til farmoder. For øvrigt lader det ikke til, at kunstneren Zacho har været en særlig flink elev. Farmoder havde tit sin nød med at tumle ham. Man kunne spørge,

hvoraf det kom, at farmoder, som jo ingen lærerinde- eller anden eksamen havde, kunne blive anbragt som lærerinde hos en så velstillet familie som Zachos. Farmoder havde som ung pige lært modepynt hos »Jomfru Levin« i Aarhus og troligt stået sin moder bi. Moderen var nemlig tidligt blevet enke og sad i små kår med flere småbørn efter faderens død. Farmoders far, Wittrup, havde været ansat på biskop Paludan Møllers kontor, hvorfor denne tog sig af den ældste søn, Michael, holdt ham i latinske og lod ham studere. Han endte som adjunkt ved latinskolen i Nykøbing Falster. Farmoders far har været en meget smuk mand. Han var rank og høj, men var fint bygget med små veldannede hænder og fødder, kloge, dybtliggende øjne. Han yngste søn, Jens Peder Julius Wittrup, lignede ham meget. Farmoder elskede sin livlige, intelligente far og sluttede sig særlig nær til ham. Da hun som barn havde en skøn og ren sangstemme, lod hendes far hende gå i syngeskole, hvor hendes smukke stemme blev uddannet, og hun fortalte ofte sine børn, hvordan hendes far, når han kom hjem fra kontoret, gik op og ned ad gulvet med sine børn, sang for dem og glædede sig over at høre dem synge. Han havde selv en smuk sangstemme og var meget musikalsk. Far fortæller, at han og hans søskende ofte nød at høre deres mor synge. I mørkningstimerne gik faderen og moderen tit op og ned ad gulvet og sang dels salmer dels folkelige sange. »Vi fulgte da med, klyngende os til moders hænder eller til hendes kjole. Faders dybe, stærke basstemme lød dejligt ved siden af moders skønne rene sopran.«

Hun havde arvet sin faders sans for toner og forbavsede os ofte med at komme hjem fra koncerter eller møder og synge melodier, hun blot havde hørt én gang. Således engang da Nyrup, kongelig skuespiller og sanger, der stammede fra byen Nyrup på Refsnæs, havde sunget i Kalundborg kirke til en koncert. Farmoder sang da flere af de sange, hun havde hørt, og som hun lærte os børn, således »Hyrden græsser sine faar, gærdet er hans trone« (af Weyse). Far kunne endnu tydeligt huske den, da han blev ældre. Farmoder havde

ikke blot en glimrende musikalsk hukommelse, hun forbavsede ofte sine børn ved at kunne fremsige side op og side ned af Balles lærebog (katekismus'en), af Thunbos bibelhistorie o. s. v. Farmoder var et hurtigt hoved og var sikkert en dygtig elev i borgerskolen og gik derfor ved konfirmationen ud med gode kundskaber, hvilket velsagtens har bevirket, at Zacho antog hende som lærerinde for deres børn, skønt hun da kun var medhjælperinde i »Jomfru Levin«s modeforretning og ikke havde fået nogen videre åndelig udvikling. På Pederstrupgaard traf altså min farfader *Johanne Frederikke Witttrup*, og de traf også sammen ved gilderne på de omliggende herregårde. Efter hvad far har hørt af folk, der har kendt hans mor fra unge dage, var hun en køn, livsglad ung pige, der ikke havde så få tilbedere. Hvad der gjorde, at hun foretrak farfader, der var alt andet end smuk, ikke kunne danse, var stiv og krads i sine ytringer og meninger, ved far ikke. Kun mindes han, at hun fortalte, at den Ebdrup og Feldballe degn var anset som en klog og dygtig mand, så man tyede til hans hjælp, når der var en eller anden vanskelig sag, der skulle klares, når en ansøgning skulle skrives eller lignende. Min far gemte den gamle kladdebog, indbundet i svinelæder, som nu findes på gården i Blaavand, og hvori der findes opskrifter til adskillige bønsskrivelser og lignende, som farfader havde affattet for beboerne i sognet. Desuden skal farfader havde været en glimrende rytter. Farmoder fortalte med en vis beundring, at han engang satte sig op på et såre ustyrligt dyr og virkelig efter en lang og hård kamp, som farmoder gysende var vidne til, fik det til at lystre. Farfader holdt nemlig ridehest i sine unge dage. Han og kapellan Smith red nemlig sammen hver søndag til Nøddager kirke. De red da om vinteren og efteråret over marker og gærder, og det var vist ofte et vildt ridt, det gjaldt jo om, hvis hest der var den bedste, og hvilken rytter der viste sig som den ivrigste. Men far har aldrig set farfar til hest og kunne dårligt tænke sig ham, for i den tid, han kendte ham, var han stille og alvorlig, som ikke engang tog en tømme i hånden, siddende som en dumdristig, overlegen

rytter. Men far husker hans ridebenklæder. De var forsynede med læder, og det læder lavede min far tømmer af til sine heste, når han legede. Hvor længe farfader var »degn«, som han kaldtes i Ebdrup og senere i Feldballe, ved han ikke, men i Feldballe blev far gift. Farmor fortalte, at hun var lidt bange for at indlade sig på ægteskabet med en mand, der kun havde et ringe embede, og som ikke var vant til at sætte tæring efter næring, men farfar forsikrede, at det var derfor, at de måtte gifte sig, ellers forudså han, at han ville komme i en bundløs gæld. Farmor gav endelig efter og flyttede ind i den tarvelige degnebolig i Feldballe, hvor deres to børn blev født: *Petrea Christiane Blegvad*, født 1847 (senere gift med Theodor Frøde), og *Jakob Magnus Christian Michael Blegvad*, min far, født 1849. Min far var kun i sit fjerde år, da hans far blev kaldet til lærer i Thorup skole på Samsø. Rejsen fra Feldballe til Samsø var ret dramatisk. Det var november måned og koldt og stormende. Først kørte familien til Ebeltoft og derfra med en lille sejlbåd til Langøre på Samsø. Farmor og børnene blev stuvet ned i skipperens kahyt, men faderen gik på dækket og engang imellem stak hovedet ned for at se, hvordan familien havde det. Far fortæller, at mastetoppene dyppede helt ned i søen, og at der stadig kom styrtstøer over dækket, sådan at de måtte holde lugen til kahytten lukket. Farmor og de andre børn var søsyge, men far holdt sig og forlangte på et vist tidspunkt at få noget at spise, og han fik en hel pose med kringler, som han tømte, inden de kom til Langøre. Far fortalte, at han stadig kunne høre stormen og havets brusen, når han tænker på den rejse. De kom godt til Langøre, hvorfra de med en vogn kørte til Thorup.

Familiens indtægter var aldrig store. Farmor fortalte, hvordan hun og farfar i lang tid måtte spise øllebrød eller mælkebrød om morgenen for at spare på den dyre kaffe og te, og at farmor måtte sy gyldestykkeres huer og sy skræddersyning for bønderkonerne på egnen for at tjene lidt ekstra ved siden af de tarvelige embedsindtægter. I Thorup var indtægterne noget større, men der var dog stadig smalt

hus. Til fars store oplevelser hørte en rejse han som ti-årig foretog til Aarhus for at besøge en kusine til hans mor, Marie Mühling. Dengang skulle man for at komme til Aarhus sejle med dampskib, men dette skib kunne ikke lægge ind til Koldbykaas havn, men passage-
rerne blev roet ud i en jolle, således som det siden var, når jeg fra Samsø tog til Odense fra Ballen. Det er klart, at hvis vejret var hårdt, var det umuligt for båden at gå ud til dampskibet, og min far og hans søster, som skulle med ham til Aarhus, var uhyre spændt på, om båden virkelig gik ud den dag, de skulle rejse. De begav sig altså på vej i meget god tid til Kaasen, hvortil der var godt 8 km, og da det blæste temmelig stærkt, så spurgte de ustandseligt alle dem, de mødte, om dampskibet også den dag ville gå forbi, og da de kom et godt stykke forbi Koldby Kaas, løb de hele vejen, sådan at de kom i god tid, før skibet skulle gå. Dampskibet lagde til, og børnene kom lykkeligt og vel til Aarhus. Dette besøg var en stor oplevelse for min far, der som født og opvokset på landet aldrig havde set en købstad med den trafik, der var på gaden dengang. Jeg kan levende sætte mig ind i det, da jeg selv havde akkurat den samme oplevelse, da jeg engang som 6- eller 7-årig var med skolen på en rejse til Aarhus, hvor navnlig jernbanetoget, som jeg aldrig havde set før, gjorde et uhyre indtryk på mig. Noget af det far var mest optaget af, var at han på gaden traf en afdeling dragoner, som han fulgte helt op til ridehuset, uden at familien vidste, hvor han var gået hen, men heldigvis gik den lille kusine fra Aarhus med ham og fik ham hjem igen til familien.

Familien boede på Samsø i 6 år. Da embedet som lærer blev opslået, stod der i opslaget, at den skole var kasseret, og at der blev bygget en ny. Men da farfar og farmor kom til Thorup, var den ny bygning end ikke påbegyndt, så de måtte flytte ind i en gammel brøstfalden bygning. Farfar protesterede, men måtte finde sig i at flytte ind i den gamle skole. Han måtte leje bolig til sig og familien i en nabogård, hvor der blev indrettet et par værelser til dem, og der blev de boende til den ny bygning endelig var færdig. Den nye skole blev

kaldt »slottet«, som folk på Samsø misundeligt kaldte den. Den var dog ikke mere solidt opført, end at farfar dergang der var syn over bygningen, i harme stak sin stok igennem den ny bygnings mure. Min far kom senere til at bo i den samme bygning de første år og kunne konstatere, at murene ikke var blevet bedre, efter at skolen var blevet opført. I dette »slot« blev jeg født i 1880. Skolen blev opført noget udenfor den daværende landsby på åben mark, og til skolen hørte en stor, langagtig have, der strakte sig helt ned til byen, og jeg husker fra de år, jeg boede der, at der var nogle udmærkede frugttræer, som vi havde lov til at spise lige så meget af, som vi ville, og der var nederst i haven to mægtige elletræer, som det var en stor fornøjelse for os børn at kravle op i toppen af og sidde og gyngede. Til embedet hørte 6 tønder land agerjord, som lå lige syd for skolen, og som farfar dyrkede, men far mente ikke, at han gjorde det særlig godt, da han som købstadsbarn ikke havde begreb om landbrug. Da far overtog embedet, forpagtede han de 6 tønder land ud. Mens de boede på Samsø, blev der yderligere født 4 børn, så der ialt var 6, 5 piger og 1 dreng, min far. Desuden fik de farmors mor, Wittrup, til at bo hos sig, og senere fars farbror, Jens Christian Blegvad, der var født i 1828. Farmor Wittrup var en kraftig og virksom natur, der tog arbejdet i køkken og kælder op. Hun var 65 år, da hun kom i farfars hus. De boede endnu dengang i den gamle skole, og far så hende stå uden for bygningen, idet hun var i færd med at lede slagtingen af en kalv, da der kom rygter om, at der var udbrudt ildebrand, vistnok i Onsbjerg, hvor en hel masse huse brændte, fordi de var bygget sammen og stråtækte. Rygtet om, at der var ildebrand, betog far stærkt, hvilket har gjort, at mindet om hans bedstemors skikkelse og det arbejde, hun til sidst var optaget af, blev levende og aldrig kunne glemmes. Fars bedstemor boede i hans hjem, til hun døde 86 år gammel. Far siger, at hun var en kernesund jydsk natur, fuld af gamle ordsprog, som hun anvendte ved mange lejligheder med stor fynd, »ikke mindst mod mig sølle fyr, der ikke altid skikkede mig som bedstemor ville have det«.

Mellem far og mormoderen var det stadig »knotteri«, og hendes klager over far til farfar skaffede ham adskillige varme lussinger. Først da far blev voksen og kom bort fra hjemmet og selv fortjente sit brød, fik han sin bedstemoders anerkendelse.

Farbror Jens Christian kom som dødssyg til hjemmet. Han var handskemagersvend. Far hørte fortælle, at han som ungt menneske kom til en slægtning i København, Hans Holm, der var silke- og klædekræmmer og drev en stor grossererforretning i København, blandt andet skal han have leveret kroningsdragten til kong Christian den ottende. Denne onkel havde blandt andet en handskefabrik, og da han ingen sønner havde, skulle fars farbror lære handskefabrikationen, for at han senere kunne overtage den. Hans Holm gik imidlertid fallit og blev sindssyg. Hans 3 døtre døde som ugifte. Farbror Jens Christian var som sagt brystsyg og levede kun et år på Samsø. Han døde år 1856 og blev begravet på Værsløv kirkegård. For at have noget at bestille påtog han sig at undervise min ulykkelige far. Farbroderen var nemlig meget vanskelig og gnaven, så undervisningen var en kæde af lidelsestimer for far. Hans magre hænder havde hvert øjeblik fat i fars hår, som på den pinefuldeste måde blev trukket ud, hvad der gav anledning til, at han stadig sad i et skrig og skrål, indtil farmor tog hans parti og forbød fortsættelsen af den undervisning, og glad var far. Gennem farfars venner, farver Lund i Tranebjerg – min morfar – og købmand Rasmussen i Ballen, blev farbroderen et troende menneske, og skønt ung, gik han døden i møde med levende tro og håb. Han nød den kærligste pleje af farfar og farmor.

Endnu inden de var flyttet fra Samsø dukkede der en ny skikkelse op i hjemmet. Det var farmors yngste bror, Jens Peder Julius Witttrup. Han kom fra Nyborg, hvor han havde været postfuldmægtig, indtil han af en eller anden grund måtte søge sin afsked. Hvilken forskel der dog var på farbror Christian og onkel Julius. Mens den første var sygelig, trist og ikke meget talende, så var den anden flot udhalet med

broderede silkeveste, lakerede støvler osv. Han var flottenbergeren, vittig og morsom, kunne fortælle anekdoter, så tilhørerne flokkedes om ham, men hans person gjorde et i høj grad upålideligt indtryk, og han var alt andet end nogen alvorsmand. Hvorledes farfar og han egentlig kom ud af det med hinanden, kunne far ikke forstå, for han og farfar var store modsætninger, så det var ikke til at begribe, at de kunne forliges. De unge piger sværmede for morbroderen, køn som han var med sit krøllede hår og sin kavalmæssige optræden. Allerede mens familien boede på Samsø var min far postillon d'amour for en ung dame til ham. Farfar fik ham anbragt på købmand Rasmussens kontor ved Ballen, men lønnen var naturligvis ikke stor, og kort efter at farfar var forflyttet til Sjælland, mødte onkel Julius op hos dem, og farfar gjorde da aftale med en kandidat Schou, en søn af præsten i Værsløv, at han skulle forberede onkel til optagelse på Lyngby seminarium. Det har været en alt andet end indgående undervisning, der blev drevet. Kandidat Schou var teolog, men efter mange års studier fik han et »non« til embedseksamen, og læreren og eleven bestilte ikke andet om aftenen end at spille Tarok. Disse mærkelige tarokkort med tal og nydelige billeder gjorde et dybt indtryk på min far. Da onklen skulle søge optagelse på seminariet, måtte han spadserere fra Værsløv til Slagelse, ca. 30 km. Da han endelig kom spadserende hjem igen, og farfar spurgte ham, hvordan det var gået med prøven, så sagde han: »Skidt«. Far hørte senere, at onklen havde snydt i regning og derfor var bortvist fra seminariet. Senere fik farfar en af sine venner, den daværende forpagter senere godsejer Otto Lawaetz på Ladegaard i Kalundborg, til at tage sig af ham som landvæsenselev. Han skal være blevet en dygtig landmand. Dermed slutter fars optegnelser – midt i en sætning.

Far havde utvivlsomt et talent for tegning. Der findes endnu i familien en hel del småtegninger og nogle tegninger i en dagbog, han førte, da han var med onkel Hermann Bech på en tur til Norge. Han tænkte også på at blive kunstner. Hans far sagde: »Du er klar over,

at jeg ikke er sådan stillet som Dalsgaard på Krabbesholm, der kunne bekoste sin søns uddannelse, så du må selv tjene til dit brød, hvis du vil være kunstner, og derfor må du først tage din eksamen.« Far bøjede sig for ræsonnementet og gik på Jelling seminarium, og herfra blev han dimitteret i 1869 med karakteren »duelig«.

Fra oktober 1869 var han i 2¹/₂ år huslærer hos godsinspektør Beck på Lerchenborg, hvis datter Ellen Beck blev den kendte sangerinde. Hos Beck lærte far gode manerer og blev fordringsfuld over for sit ydre. Han gik altid, så længe jeg kan huske, med hvide, stivede manchetskjorter og sort kunstnerslips. Han fik sine sko syet i København hos en bekendt fra soldatertiden. Der findes et brev fra far fra 1876, hvor han skriver, at han venter et par støvler fra skomager Hansen i København. Den samme Hansen, som var oldermænd i skomagerlauget, syede sko til mig, da jeg blev student. Jeg har øjensynligt arvet fars sans for velsiddende sko.

Derefter blev far gardist, og han var soldat i 1¹/₂ år. Jeg tror ikke, at det har været noget for far at være soldat, men han omtalte aldrig sin soldatertid med sorg eller klager. Han fortalte derimod, at han var en flittig kirkegænger i Vartov, hvor Grundtvig var præst. Efter soldatertiden blev han hjælpelærer i *Udby* (Grundtvigs hjem, hvor han senere hen rejste, da han første gang blev sindssyg). Der må have været en grundtvigsk præst i nærheden, for far traf der mange gode venner, bl. a. den unge bonde Jørgen Petersen fra Haarse. Jørgen Petersen blev senere landbrugskandidat og forstander for Dalum landbrugsskole. Som følge af venskabet mellem ham og far, boede jeg i Jørgen Petersens hjem fra 1895 til 1897 mens jeg gik i skole i Odense katedralskole, og jeg har mange gode minder fra mit ophold i Jørgen Petersens hjem, hvor der kom en hel række af de fremtrædende grundtvigske talere for at holde foredrag, f. eks. Holger Begtrup og den gamle skjald Morten Eskesen og mange flere.

I 1877 søgte far embedet i Thorup, og han var meget spændt på, om han fik det, da han netop var blevet forlovet med min mor, Sofie

Lund, datter af farver Reinhold Lund i Tranebjerg på Samsø. 1877 fik far embedet og giftede sig.

Han begyndte snart på en slags aftenskole, fordi, som han har sagt, der var en række unge, som gerne ville lære lidt mere end de havde lært i skolen, og han samlede dem derfor om aftenen i sit hjem. Efterhånden voksede aftenskolen sig stor, idet der også kom elever fra andre skoler på Samsø. Så foreslog pastor Beck i Tranebjerg, Henrik og Holger Bechs bedstefar, at han skulle oprette en realskole. Det gjorde far, og skolen begyndte i 1885. Undervisningen foregik dels i forsamlingsbygningen og dels i præstegårdens konfirmationsstue, senere tillige i et lejet værelse i byen. For både at passe arbejdet i Thorup skole og i Tranebjerg fik far en hjælperlærer, men han turde ikke opgive sin pensionsgivende stilling, før han så hvordan det udviklede sig med skolen i Tranebjerg. Han gik hver dag fra Thorup til Tranebjerg, og det samme gjorde den anden lærer og senere også jeg, da jeg som 7-årig kom i realskolen. Der var ganske vist kun 2 km fra Thorup til Tranebjerg, men for mig 7 års dreng var det en møjsommelig vej, men jeg havde den store fordel, at vi havde en elev, som boede hos os i Thorup, og som også skulle til Tranebjerg hver dag, nemlig Carl Nielsen. Han blev senere mejerist og besøgte mig mange gange senere i København.

I 1886 blev der bygget en skolebygning, skabt ved en kaution fra 25 mand fra øen. Nu opgav far skolen i Thorup og helligede sig udelukkende realskolearbejdet. Der havde været en del uro fra beboerne i Thorup om fars realskole. Blandt fars papirer er der et brev fra provst Simonsen i Besser, fars overordnede: Beboerne i Thorup klager over, for det første, at han er borte fra skolen ved eksamen på realskolen, og for det andet, at han rejser til Aarhus for at høre Bjørnsons foredrag: Engifte eller Mangegifte. Fars svar findes ikke, men han har klaret sig godt, da provsten senere hen blev fars gode støtte, jeg husker ham i hvert fald som censor ved eksamen, og gentagne gange som gæst i mine forældres hjem.

Far var meget flittig. I sommerferien var han hvert år på kursus i København for at udvide sine kundskaber, navnlig i tysk, som var et af hans undervisningsfag. Imens han var borte, måtte jeg passe haven i Thorup, som var ret stor. Siden den tid har jeg en aversion mod havearbejde, fordi det hvilede over mig som en mare i hele sommerferien, at jeg skulle være færdig med arbejdet, inden far kom hjem. Far var en meget dygtig og frisindet lærer. Han oprettede en af de første fællesskoler i Danmark, dvs. skoler, hvor piger og drenge gik sammen. Han havde de grundtvigske frihedsideer, han ville helst have, at der slet ikke skulle være nogen lektier, men i de sidste klasser var han nødt til det, fordi der skulle være eksamen. Det var det rigtige syn, at han lavede en realskole, fordi en realeksamen skaffede de unge mennesker adgang til mange stillinger.

Det første hold dimittender måtte tage til København og tage eksamen ved universitetet. Da de klarede sig godt, fik far i 1891 ret til selv at holde eksamen. I 1916 trak han sig ud af skolearbejdet og byggede sig en villa på en del af skolens areal. Far var hele sit liv en troende kristen. Påvirkningen fik han fra faderen, der, mens han var lærer i Vårslev, omgikkes meget med Vilhelm Bech, Indremissionens grundlægger, og valgmenighedspræsten Hoff og hele kredsen omkring Vallekilde med forstanderen Ernst Trier i spidsen. Morfar Reinhold Lund blev på Samsø påvirket i kristelig henseende af købmand Rasmussen i Ballen. Købmand Rasmussen og han holdt en mængde kirkemøder rundt omkring på Samsø, og de ophørte først, da der kom gode præster til Tranbjerg. Først var der pastor Husum og senere pastor Bech.

Far døde i 1917 af pneumoni, 68 år gammel, slidt ud før tiden.

1935 fejredes skolens 50-års jubilæum. Den daværende bestyrer *Aegidius* udgav et mindeskrift, hvori en del af de gamle elever udtalte sig.

Fars efterfølger som skoleleder, *Michael Grell*, broder til min svoger, pastor *Magnus Grell*, siger om grundlaget for skolen: »Vi fortalte

meget for eleverne, som ikke kom eksamensforberedelsen ved, men derfor var vi også enige om at kræve et grundigt arbejde af dem med deres lektier og skriftlige arbejder.«

Lærer *Bertel Madsen*, som var blandt det første hold, der tog eksamen ved universitetet: »Og jeg elsker denne skolemester, der kunne fortælle, så væggene videdes og loftet hævedes, og tiden løb, uden at vi mærkede det.«

Karen Sørensen, min skolekammerat – senere gift med provst *Thomsen* på Samsø: »Skal jeg samle det væsentligste af det, som skolen bragte mig af grundlag for og udbytte i mit liv, da bliver det alle de gode indtryk fra Blegvads religionstimer, som blev sunget ind i os skolebørn gennem Grundtvigs bibelhistoriske sange.« »Han forstod at få sine gode hjælpere til at gøre det samme. De hjalp hinanden med at give eleverne en undervisning, som virkelig betød noget, også efter at afgangseksamen var overstået, og vi hver for sig skulle til at klare os i livet.«

Ingeniør *Danø* var $4\frac{1}{2}$ år lærer ved realskolen. »De år står i min erindring som en herlig og lykkelig tid. Blegvad var en evnerig og fremragende lærer, der også udover det egentlige skolearbejde havde mange interesser – han var frisindet nok til at give sine medarbejdere den nødvendige frihed i deres arbejde.«

Halfdan Helweg, senere sognepræst ved Helligåndskirken: »I den skole mødte jeg det sjældne og forunderlige, at grundig eksamenslæsning blev forenet med levende menneskelighed.« »Han var en mand, der levede sit liv rankt, og sådan en skikkelse bliver altid elsket og æret af store drenge.«

Lærer *Buhr*: »En kunstner af hu og en lærer af Guds nåde, værdig til eksempel for sine små elever, en vidunderlig fortæller, hvad enten det gjaldt bibelhistoriens eller verdenshistoriens skikkelser og begivenheder.«

Medicinaldirektør *Jobs. Frandsen*: »Fra mit 13. til mit 15. år gik jeg i Samsø realskole og boede i den tid som kostelev på selve skolen

i hr. og fru Blegvads hjem. Denne tid blev for mig to lykkelige og lyse år, som jeg bestandig vil mindes med ublandet glæde. Han står for mig som den fuldendte opdrager og lærer. En helstøbt, storladen, myndig, strengt retfærdig personlighed, men dertil mild og dybt forstående over for overgangsalderens drenge og drengeunoder.«

Overlærer *Herlev*, lærer ved skolen i 1891–92: »Hvilke åndelige og materielle værdier, han derved har bragt øen, kan vanskeligt måles, men at han i højeste grad har krav på Samsøboernes taknemmelighed er sikkert, og iblandt alle de udmærkede mænd, som Samsø har fostret, må han komme i første række.«

Min moder, Sophie, var en sjælden kvinde. Som de gamle elever skriver: »hans elskelige lille frue, selvopofrende, selvforglemmende, altid venlig og meddelsom.« Hun var med sit milde væsen som en mor for eleverne. Hendes største glæde var at være god mod andre og glæde andre. Hun var nok mild i sin dom over andre og glad i sind, men alligevel en rank personlighed, som var en udmærket støtte for far, både i gode tider men navnlig i svære tider, som der også var, særlig i skolens første år.

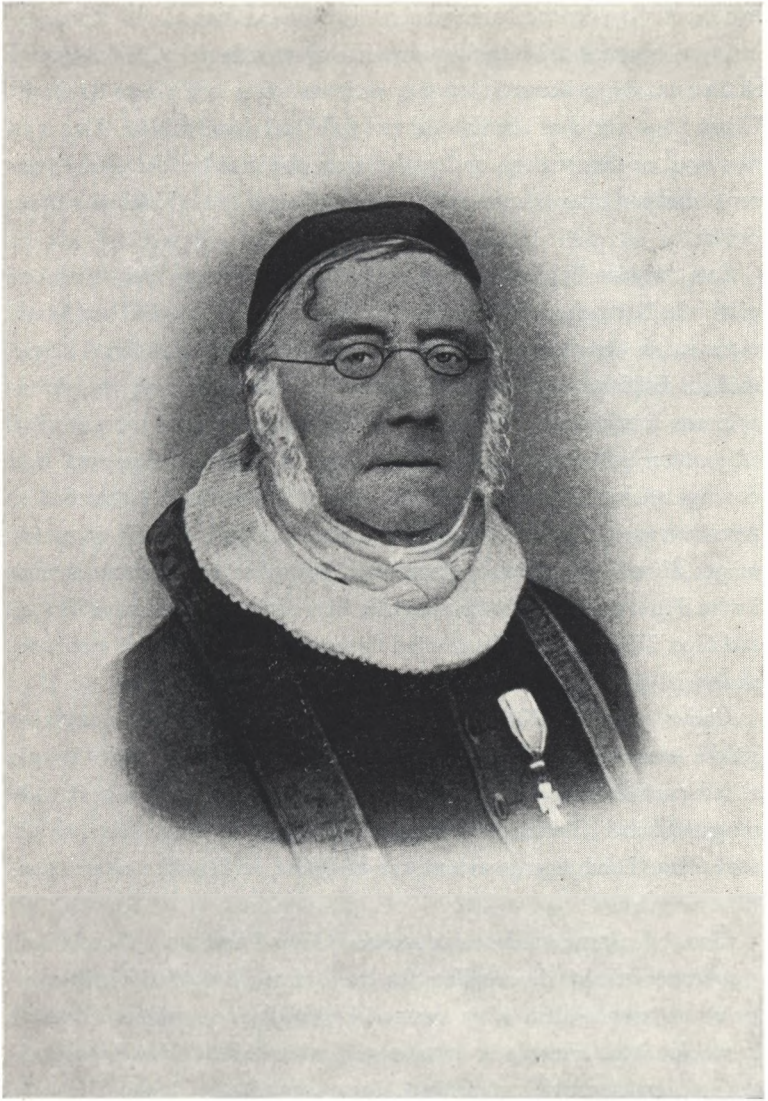
FAMILIEN LUND

Min oldefader, provst *Olaus Lund*, blev født 1780 og døde Han skrev som emeritus i 1859 sin selvbiografi, der i 1924 blev trykt i Sønderjyske årbøger. Han fortæller heri om sin fader *Peter Lund*. Peter Lund stammede fra Sønderjylland, fik en god undervisning, så han både skrev smukt, regnede »med færdighed«, talte det tyske sprog korrekt og havde en udvalgt samling af »den skønne litteraturs skrifter«. Han kom efter sin konfirmation ind på Kolding Slot som skriver. Derfra kom han som 1. kammertjener hos grev Adam Gottlob Moltke, Frederik d. femtes mægtige minister. Som belønning for sin tjeneste hos grev Moltke fik han (vistnok 1777) embedet som tolder i Nykøbing Falster. Han blev gift med min tipoldemoder, *Johanne Christine Schwartzkopff*, der var en datter af sognepræsten i Kregme (Sjælland), nordmanden provst *Isach Schwartzkopff*, gift med *Hedevig Christina Bruun*, der »hørte til den velbekendte Bruun'ske slægt i Jylland«. Hun blev opdraget hos en slægtning, krigsråd Willumsen, til hun var 16 år, da hun blev ansat hos grev Adam Gottlob Moltke som 1. kammerjomfru. Her var hun i 15 år, hvorefter hun blev gift med kammertjener *Peter Lund*, der nu var tolder i Nykøbing Falster. Peter Lund fik 5 børn. Den første blev opkaldt efter Peter og Johanne Christine Lunds gamle principal Adam Gottlob, han døde 5 år gammel. Nr. 2 var oldefaderen Olaus. Nr. 3 Sofie Wilhelmine (1787–1846) gift med sognepræst Jens Brandt Kisbye (Aunslev og Bovense på Fyn) og nr. 4 Isach Schwartzkopff, f. 1783, død 1827 som

justitsråd og assessor i Finansdirektionen. Nr. 5 Adam Gotlob, død 6 år gammel.

Oldefader Olaus Lund blev 11 år gammel optaget i onkelen provst Schwartzkopff's hus i Skovlænge præstegård på Lolland, kom senere i Nykøbing Latinskole, hvorfra han i 1798 blev dimiteret til Akademiet med karakteren laudabilis 18 år gammel. Han fortæller om forholdene i familierne i hans barndom og ungdom. Hele huset stod op kl. 5 morgen også om vinteren. Forældrene tog fat på deres arbejde, børnene læste over på deres lektier. Frokosten bestod af varmt øl og smørrebrød. Kaffe og te fik kun de ældre medlemmer, så at Olaus Lund først smagte dem, da han blev student. Aftensmaden bestod af koldt øl og smørrebrød. Skete det undertiden, at forældrene fik et varmt aftensmåltid, da var børnene til stede, men de fik ingenting for at vænne dem til nøjsomhed og selvfornægtelse. Selskabeligheden bestod i at 1 eller 2 familier kom sammen om søndagen. De fik te, smørrebrød og øl, undertiden småkager. Derefter spillede mændene kort, Polskpas, medens kvinderne underholdt sig med sange og samtaler. Klædedragten bestod af hjemmegjorte ting, hjemmævvet uldent eller lined tøj, man havde kun et klædningstykket af udenlandsk fabrikat til højtidelige lejligheder. På hovedet en piskeparyk med sidebukler og trekantet hat. Kvinderne havde håret vertikalt opsat indtil $\frac{1}{2}$ alens højde og derover et net. Begge køn brugte pudder i håret. Dregebørnene bar en lang, helt igennem sammenknappet ulden såkaldt Rockelore, der lignede en præstekjole, hovedhåret opsat i en såkaldt toupée med sidebukler indsmurt i talg og pudret, dertil pisk i nakken og en trekantet hat, »hvilket alt gav drengen et alvorligt, komisk udseende«.

Opdragelsen var streng, og der herskede en alvorlig tone. Børnene måtte hilse forældrene morgen og aften med håndkys, ligeledes som tak for maden. Børnene måtte også daglig bede en bøn før og efter middagsmåltidet, samt om aftenen, hvor moderen altid var til stede. Man sluttedes med aftensalmen »Den lyse dag forgangen er«. Om

Oldefar Olaus Lund

søndagen var børnene hver gang med i kirken. Olaus Lund mener, at selv om børnene ikke havde noget religiøst udbytte af kirkegangen, så blev der dog i husandagten lagt en from spire, som senere har frelst Olaus Lund for den »herskende rationalismes forvildelser«. Han mener også, at den strenge opdragelse er at foretrække for »den nuværende lempen efter barnets egensindige vilje. og lyst til idelige adspredelser.«

Som student boede han hos en velhavende fætter, der havde en gård i St. Kongensgade, hvor han havde alt frit i huset. Da han havde taget anden eksamen og var begyndt at studere teologi, udbrød krigen mellem England og Danmark og Olaus Lund meldte sig ved kronprinsens livregiment. Han blev øvet i våbenbrug fra 6 morgen til 8 aften, men kom ikke i nogen kamp. Efter få ugers træning anså man de unge studenter for at være udlærte og de blev nu på Nørre Fællid præsenteret for Kronprinsen (den senere Frederik d. VI), som var meget tilfreds med deres præstationer, hvorefter han beværtede dem i telte. Nu dannede de to kompagnier hver sin kreds med hver sit musikkorps. Til sidst dansede de med de unge piger, der havde været tilskuere til paraden.

Under slaget på Københavns Red fik studenterne til opgave at slukke eventuelt opståede brande i byen. Hver student fik 6-8 huse tildelt og fik nogle »ledige personer« til medhjælp og fik også slukningsredskaber tildelt, men uden vejledning i at bruge dem, så det som Olaus Lund siger, »sikkert var en lykke, at der ikke blev anvendelse for dem.«

Under de første studenterår morede Olaus Lund sig godt, da hans rige fætter betalte alle udgifter for ham. Han gik ugentlig i skuespilhuset og var medlem af et dramatisk selskab, der opførte dilettantkomedier. Men allerede et år efter studentereksamen blev han »optaget« på anden og for ynglingen langt behageligere måde. Han blev nemlig forelsket i datteren af en italiensk familie, der boede lige overfor i St. Kongensgade. Olaus havde det held, at en af hans skolekam-

merater boede i samme hus som den skønne, og han gjorde hendes bekendtskab og som han siger »en gensidig tilbøjelighed opstod i det skjulte«. En tid efter traf hun en anden student, som hun må have givet håb, for han indfandt sig hos hendes forældre og anholdt om hendes hånd, men hun sagde nej, og skønt familien prøvede på at overtale hende, sagde hun stadig nej, og blev lukket inde i et værelse hvorhen hendes mad blev bragt hende. Men en tid efter slap hun da ud og nu blev forbindelsen med Olaus Lund genoptaget. De holdt deres stævnemøder hos en nabofamilie, der var ven med hendes forældre. Men så kom der en ung, rig englænder, der anholdt om hendes hånd hos forældrene og forbindelsen med Olaus Lund blev afbrudt. Men nu kom der en ny forvikling. Manden i det hus, hvor de unge havde holdt deres stævnemøder var forbitret over, at en forbindelse, han havde ventet sig meget af, var gået itu. Han var officer og kom en dag i fuld uniform op til Olaus Lund og forlangte satisfaktion. Alle protester hjalp ikke, så da Olaus's fætter kom til og gav ham en sabel, måtte han duellere. Han fik snart et hug i højre hånd, som han hele livet bar minde af, men så var officeren også tilfreds og inviterede ud på en restaurant, og siden efter var de gode venner. Efter 4 års studier bestod Olaus Lund 1802 den teologiske eksamen med første karakter. Han tilbragte nu den næste vinter med besøg hos venner og slægt på Als og Fyn. I begyndelsen af 1803 fik han stilling som »Lektiehører« på Latinskolen i Nykøbing F. Hans fag var græsk, latin, hebraisk, historie og geografi. Forholdene var ganske som da han selv var elev i skolen, man lærte græsk og latin så godt, at man både kunne skrive og tale disse sprog, men ellers intet. Men i 1806 skete der en forandring. Skolen fik navneforandring til katedralskole og rektoren og hørerne blev sat på pension. Men Lund beholdt sit embede, nu som adjunkt. Før denne forandring var Olaus Lund blev gift med jomfru Sofie Elisa Peetz, hvis fader var købmand i København. En af mine mostre har fortalt mig, at Peetz var kommet til København som en lille fattig båndjøde, men at han

senere blev velstillet. De blev viet i Petri tyske kirke, fordi hendes fader hørte til der. Da Olaus snart fik flere børn at forsørge, kneb det med at få lønnen til at slå til, navnlig da pengenes værdi sank på grund af at staten udstedte for mange pengesedler, der sank og sank i værdi, og han søgte derfor præsteembede.

Han blev i 1815 kaldet til Dollerup sogn i Viborg stift. Præsterne skulle dengang selv vedligeholde præstegårdene. Dollerup præstegård var lige brændt og forgængeren i embedet havde opført den nye præstegård af materiale fra en brændt bondegård. Følgen var, at stuerne var så lave, at præsten måtte gå krumbøjjet. Der var ingen maling på væggene og gulvet var murbrokker. Snart efter faldt brønden sammen, hvilket kostede præsten 300 Rd. til en ny brønd. Præstegården måtte han købe af sin forgænger. Alligevel fik han kun en lille gæld og slap for prioritetsgæld, som satte flere af hans embedsbrødre i trang. Efterhånden skaffede han sig besætning og »fægtede sig drabeligt igennem«. Alligevel var livet i præstegården meget nøjsomt. Min morfar Reinholdt Lund har fortalt (se Clausen Bagger), at han og en broder kun havde én kasket til fælleseje, og der var til de tre søstre kun et par ordentlige sko, hvorfor kun den ene kunne være med, når familien var på besøg på herregården Hald, og når der var gæster i præstegården, måtte de skiftes til at komme ind og hilse på gæsterne iført deres fælles sko.

Hans menighed var enfoldig, men det havde den fordel, at der bestod et patriarkalsk forhold til præsten. Han blev kaldt »Faer« og var menighedens konsulent i timelig og åndelige sager, var undertiden også deres læge. Her tilbragte pastor Lund 6 år »den lykkeligste del af sit liv«. Men det var en anstrengende gerning, der var 3 kirker og de lå $1\frac{1}{2}$ til 1 og $1\frac{1}{2}$ mil fra præstegården og der skulle prædikes i 2 af dem hver søndag. Vejen til kirkerne gik gennem øde hede-strækninger og i 1817 måtte han flere gange med sognemændenes hjælp »betjene sig af 16 heste«, desuden måtte han om sommeren undervise læreren fra sognet, som ikke havde nogen eksamen, og som

han førte op til eksamen hos biskoppen, amtspræsten og to sognepræster.

1821 blev Lund forflyttet til Glenstrup i Aarhus stift. I dette pastorat var præsten død og enken havde ret til at bo i præstegården i et år, det såkaldte »Nådsensår«, i hvilken tid præsteenken var indlogeret hos den nye præst, mens dennes familie blev i det tidligere sognekald. En højst mærkværdig ordning, som først for kort tid siden er blevet afskaffet. Heldigvis for Lund døde enken inden nådsensårets udøb, så han blev »befriet for denne byrde«. Arbejdet var også lettere, da der kun var én kirke, men befolkningen var smittet af livet i det nære Randers, så at der under den tiltagende velstand var »avlet en luksus i levemåde, en uafhængighedsfølelse, der grænsede til hovmod«. Til adspredelserne hørte sejlture sammen med hans to ældste sønner på den store Glenstrup sø, hvor han kunne fiske rigeligt af aborre, ål og helt.

I Glenstrup forbedredes økonomien, dels ved de stigende kornpriser (præsterne var lønnet in naturalia, så at kornpriserne, den såkaldte kapitaltakst, spillede en stor rolle), dels fordi Lunds mor flyttede over til ham og medbragte sin rigelige enkepension. Han kom derfor endelig ud af sin gæld, der havde plaget ham lige siden 1815.

I efteråret 1828 blev han kaldet til Kullerup på Sydfyn, og han kom her i nærheden af sin søster, der var gift med pastor Kisbye i Skalkenstrup. Han glædede sig over den forandring fra de øde hedeegne, hvor han før havde boet til »Danmarks yndigste provins med dens herlige bøgeskove, søer og frugtbare sletter« pastor Lund mener også, at klimaet påvirker befolkningen: »den muntre, livsglade, velvillige, men også den noget letsindige fynbo, og på den anden side den alvorlige betænksomme, noget påholdne jyde«. Her mistede han en ung datter af brysttæring og hans gamle mor døde af vattersot. 1832 blev Lund forflyttet til Østertørslev i Aarhus stift. Der var en enke på kaldet, men hun plejede ham godt i Nådsensåret. Allerede efter 1/2 års forløb kom hans kone og børnene til præstegården. To år efter blev

han udnævnt til provst over Nørrehald m.m., dette medførte et stort anstrengende arbejde, der var årligt syn over kirker og præstegårde, visitation af 34 skoler, undersøgelse af skole og fattigvæsenets ligninger og bestyrelse af en skolekapital på 6000 Rd. Steen Steensen Blicher var præst inden for hans provsti, og han havde »ubehagelige forviklinger« med denne embedsbroder, der »slet ikke kunne bekvemme sig til at følge de befalede regler og former i embedets mere verdslige sager. Lund trøstede sig med Horats's ord om genus irritabile vatum (digternes let tirrede slægt) og overså meget, så vidt det kunne bestå med hans pligt. I løn som provst fik han 27 td. byg, hvilket næppe kunne dække hans omkostninger, og da embedet som provst tillige hindrede ham i hans præstegerning, søgte han om forflyttelse og blev i 1832 kaldet til sognepræst for Agerskov menighed i Sønderjylland. Her var der en god præstegård, en kirke med stort spir, hvad der var almindeligt i Nordslesvig, og en god løn. Navnlig var højtidsofret rundeligt, fordi det var bestemt sådan, at ethvert konfirmeret individ én gang skulle erlægge 10 skilling, og disse kunne uden videre eksekveres ved udpantning. »Menigheden havde bevaret et ægte protestantisk sind«. Besøget i kirken var godt og Lund fandt, at folket stod på et højere kulturtrin end de steder, hvor han hidtil havde været. Der var stærkt benyttede sognebiblioteker og Lund havde glæde af at omgås flere af sognemændene. Ungdommen gik aldrig på kro, men samledes hos familien, uægte børn var en sjældenhed, banden var bandlyst ligeså nydelsen af »stærke, hidsende drikke«. I disse behagelige omgivelser, siger han, tilbragte han uendelig lykkelige år.

Men så kom krigen. »Berøvet enhver bistand af vore militær, var vi idelig udsat for enhver som helst rå og voldsom behandling af fjenden«. Der kom ustandselig indkvartering, undertiden op til 100 mand og de stjal fjerkræ, tobak, vin m.m. Det var navnlig Bayerne, der var slemme, »for en del styrede af religiøs fanatisme«. Lund følte sig i farezonen, fordi han i sit hjem havde holdt møder med

sine dansksindede venner, professor Flor, H. Krüger, Laurids Skau, redaktør Kock o. fl., og derfor flygtede han med sin familie til Fyn, hvor han blev modtaget på Kjærsgård.

Hans yngste søn Reinholdt min morfar, der lige havde nedsat sig som farver på Samsø og ikke var gift, rejste ned til Agerskov for at passe på præstegården medens faderen var på Fyn. Der var ligesom i faderens tid mange kvaler med friskarerne, som plyndrede præstegården for alt både spiseligt og drikkeligt. Reinholdt Lund flyttede derfor til nabobyen Bevtoft, hvor familiens gode ven Krüger boede. Krüger havde også måttet flygte hjemmefra ligesom pastor Lund og opholdt sig ved det danske hovedkvarter. Lund styrede nu sammen med Krügers stoute søster Ingeborg den store bedrift i Bevtoft med gård, kro og brænderi. Krüger kom ofte i natlige besøg i hjemmet, hvor han af Lund fik pålidelig besked om fjendens styrker, bevægelser, oplysninger, der straks gik videre til hovedkvarteret. Tyskerne ville meget gerne fange Krüger og kom tit om natten for at se efter ham. En nat kunne det let være gået galt. Krüger var der, da tyskerne kom, men Reinholdt Lund fik ham skjult. Morfar har fortalt mig, at det var i en af brænderiets store tønder. De fandt ham ikke og Lund beværtede dem så godt, at de sad lidt usikkert i sadlerne, da de red bort. Selvfølgelig oplevede både provsten og Reinholdt Lund adskillige episoder af fægtninger mellem danske dragoner og fjenden. Engang blev han vidne til en kamp mellem en dansk dragon og tre fjendtlige husarer. Dragonen sårede den ene af dem, jog de to andre på flugt og drog af med de to heste som bytte. Engang ville Reinholdt Lund også være aktiv soldat og gik med gevær ud til danskerne. Han kom til at stå ved siden af en ældre fornuftig soldat, der forklarede ham, at det var soldaternes sag at slås og han kunne gøre nytte på anden måde, hvad han da også gjorde. Da der var sluttet våbenstilstand vendte han tilbage til Samsø.

Endelig kom freden (i 1850), men provst Lund var nu så træt og påvirket af krigen, at han søgte om og fik en medhjælp i embedet,

først en kapellan Naupell, som var de i 3 år og som han ikke omtaler i sin selvbiografi, dernæst en kapellan Sohmann, som han roser i høje toner.

Provst Lunds hustru døde i 1855, 70 år gammel. Hun blev begravet på Agerskov kirkegård og provsten satte en mindesten på hendes grav. Under de sidste år i Agerskov blev provst Lund dekoreret med Ridderkorset, det er interessant at se, hvordan en sådan højtidelighed i den tid blev fejret, Der kom biskoppen og omegnens honoratiore, gejstlige og verdslige, en deputation fra menigheden, der medbragte et taffelur med inskription, desuden kom hans børn fra Jylland og Fyn med deres familie. Desværre fortæller han ikke noget om, hvornår han af menigheden fik den merskumspibe med inskription, som jeg nu ejer, arvet efter min morbror Harald.

Savnet af hustuen og kapellanens sygelighed, der bevirkede, at han i sin høje alderdom og midt om vinteren måtte udføre alle gejstlige forretninger, bevirkede, at han søgte sin afsked, som han fik i dec. 1857.

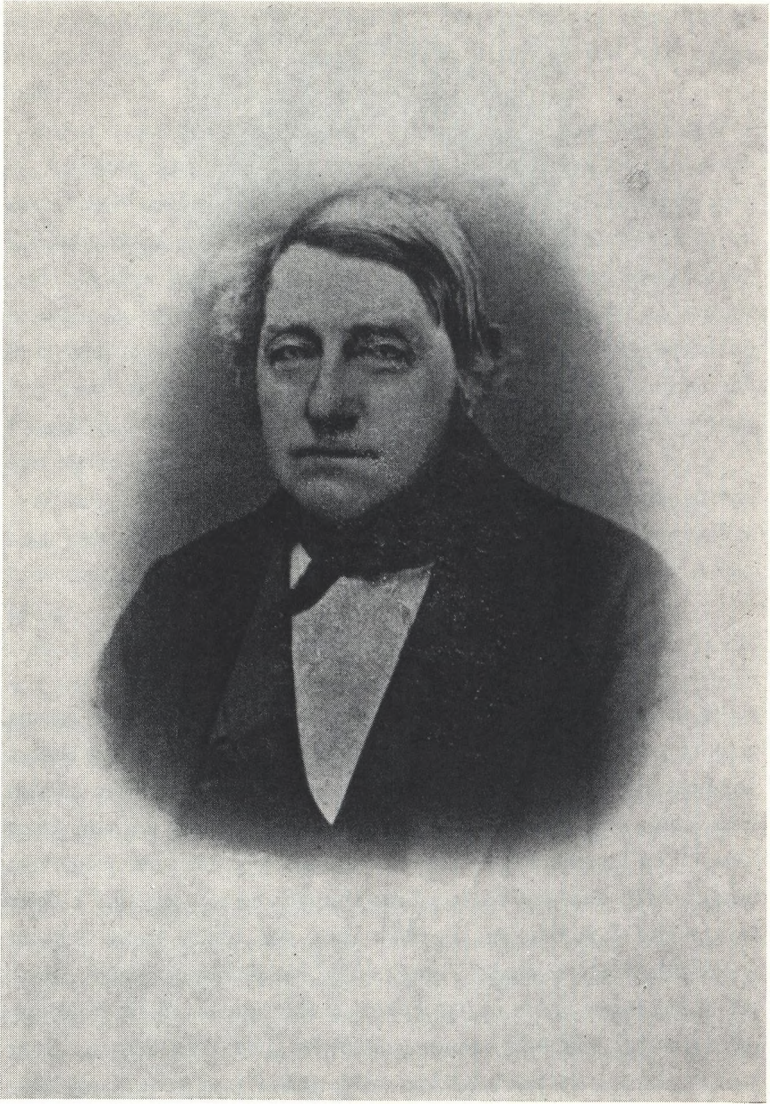
Han havde nu valget mellem at flytte til Hobro, hvor han havde to gifte sønner, den ene postforvalter, den anden farver, og Rødkilde på Fyn, hvor hans datter var gift med forpagter Langkilde. Han bestemte sig for Fyn, men da Langkildes lejlighed var alt for lille, slog han sig ned i Svendborg, 2 mil fra Rødkilde. I en hyggelig lejlighed boede han her sammen med sin ugifte datter Hanne og et tro tyende.

Det vil være rigtigt at skrive nogle ord om min mormoder Marie Lund, f. Gylling, skønt hverken morbror Harald eller far omtaler hende i deres biografi af morfar. Dette er ganske sikkert helt uretfærdigt – fordi det må være en sjælden kvinde, der har kunnet udholde at være gift med morfar en mand der skaffede hende 11 børn, som arbejdede hele dagen og havde mange ugifte svende på kost og logi, som gik ud hver søndag for at trøste de syge og fattige – som ofte var på rejse bl. a. til de mange »vennemøder« i København og

Mormor Marie Gylling

andre steder i landet og som tit fyldte huset med uveintede gæster, navnlig når der havde været fremmede foredragsholdere på Samsø. Jeg husker hende meget tydeligt, da hun døde flere år efter morfar. Hun havde et meget karakteristisk, smukt hoved med en stor, krum næse og en bestemt hage. Hun var altid alvorlig, men var meget sød mod os børn. Når jeg besøgte bedsteforældrene sov jeg altid i deres soveværelse i garderoben, et skab med dør foran, hvori der var gangklæder. Når vi skulle i seng, skulle mormor først »sysle«, d.v.s. gå rundt i huset, rydde op og se, om alt var i orden. Så fik både hun og jeg en hel teskefuld honning, så sov vi godt. Hvis det var vinter havde mormor sit varmebækken med trækul i sengen. Varmebækkenet findes nu hos min søn Bjørn. Mormor fik på sine gamle dage gulsot, så hun har formentlig haft cancer i leveren.

Oldefar Gylling

Bedsteforældrene havde 11 børn, 3 sønner og 8 døtre. Af sønnerne døde en som lille, en anden, som var et lyst hovede, fik i en ung alder epilepsi og døde som sindssyg i 20-30 års alderen. Den tredje søn var min elskede morbror Harald. Han var uddannet som farver og overtog faderens virksomhed, som han udvidede stærkt, bl. a. ved at afskaffe vindmøllen og anskaffe en dampmaskine. De senere år ophørte han med farveri og indrettede en manufakturforretning i et stort nyt hus, han havde bygget ved vejen op til tinghuset. Han var en dejlig mand, som alle vi børn holdt meget af. Han var som faderen meget religiøs og imponerede præsten ved selv at fremsige trosbekendelsen og fadervor som afslutning af en aften med samtale og sang. Men han var også en munter mand, der bl. a. spillede udmærket l'hombre. Han døde omkring 1920 af cancer prostata.

Morbror var gift med Amalie Müllertz, der lærte husholdning hos forpagter Lassen på Bisgård. Hun var en meget sød og venlig dame, men ikke særlig godt kørende i intellektuel henseende. Hun døde før morbror og han giftede sig igen med sin mangeårige medhjælp i forretningen, Kirstine Andersen. Hun var et storartet menneske og Bente og jeg besøgte hende altid, når vi kom til Samsø efter morbrors død. Morbror havde flere børn. Den ældste Agnes blev gift med en af morbrors medarbejdere i farveriet, Petersen. Hun er senere død, men hun har flere døtre, der lever endnu, og hvorom Gudde ved bedst besked. Den næste datter Helga husker jeg som en meget sød og meget almindelig pige. Hun døde i en ung alder af tuberkulose. Hun døde på Vejlefjord Sanatorium, hvor hendes liv blev forkortet af den megen træk på grund af de åbne vinduer og døre. Datter nr. 3 Ellen blev senere gift med en Henckel og har efterladt en søn. De yngste børn var tvillinger Valdemar og Ingeborg. Valdemar var landmand og døde sindssyg af en generel parese. Ingeborg var i mange år menighedssygeplejerske i Næstved. Hun lever endnu og skriver mange digte og opbyggelige afhandlinger.

Den ældste af døtrene var min mor Sofie, der blev gift med lærer

senere skolebestyrer i Tranebjerg, Michael Blegvad. Hun var et yndigt menneske, hvis største glæde det var at hjælpe og trøste dem der havde behov. Jeg så hende næsten altid med en strikkestrømpe i hånden, vel at mærke en strømpe til en eller anden fattig. Jeg husker hende siddende ved vuggen, syngende for en lille broder samtidig med, at hun strikkede og læste i en bog. Hun havde jo ellers nok at gøre. Da vi i 1891 flyttede fra Torup til Tranebjerg fik hun i pension en hel masse drenge, der gik i realskolen. De gav hende meget at gøre, men hun passede dem, som om hun var deres mor. Mor fik sukkersyge og blev ikke passet særlig godt. Da hun engang var blevet dårligere, rejste jeg til Samsø og fandt hende i fuld sving med at drikke citronsodavand. Hans Chr. Hagedorn var så venlig at komme til Samsø medbringende et helt laboratorium til bestemmelse af blod-sukker i urinen, blod o.s.v. og han fik mor på ret køl igen (dengang var far død). Hun fik en dårlig tå, kom til København og blev indlagt hos Hans Wulff. Tåen blev fjernet og mor døde et par dage efter. Mor var altid sød og smilende, venlig mod alle mennesker og elsket af alle, der kendte hende.

Af de andre døtre var der to, Maja og Marie, der døde i en ung alder af tuberkulose. Navnlig tabet af Marie, der var en ung livsglad kvinde, var et meget hårdt tab for hendes forældre, da hun døde.

Af Agnete Bech Nielsen (min kusine) har jeg fået nogle optegnelser, som hendes moder Betty Bech har gjort om sin moder, Marie Lund f. Gyllich.

»Vi døtre har alle været ude i verden. Far og mor holdt på, at det var sundt for os at komme i andre hjem. Det lærte man mere af, og man lærte at skønne på barndomshjemmet.

Vi havde en lille bror, der hed William. Han var syg det meste af det år han levede og døde den dag, han fyldte ét år. Der var lovet de ældre søskende (Betty var 5 år) chokolade og kringler i anledning af hans fødselsdag. Da mormor om morgenen fortalte pigerne, at »englene havde hentet lille William«, var pigerne bange for at de

ikke fik chokolade, men moderen holdt sit løfte – de fik chokolade. Hvor er det et rørende udtryk for en moders forståelse og sjælsstyrke.

Alle 8 døtre gik i skole hos »Moster Lisa«, pastor Husums datter. Hendes kundskaber var vist ikke store, men hun forstod at give børnene kærlighed til fædrelandet og lærte dem at holde af at synge. Men de lærte aldrig at regne med brøk. Undervisningen foregik i præstegården i fru Husums soveværelse, hvor der stod et stort bord midt på gulvet, hvor eleverne sad omkring. Den gamle præstegård betød meget for os, de elskelige gamle præstefolk blev næsten som bedsteforældre for os, og da vi blev voksne havde vi mange dejlige aftener derovre med husflid og sang. Den anden præstedatter Marie Husum var en udmærket pianistinde – jeg kan endnu huske hendes spil.

Bedstefader Reinhold Lund var meget musikalsk. »Han havde lært sig selv at spille violin og når han havde hørt noget, han syntes var smukt, kunne han huske det og spillede det for os. Når vi spillede firhændigt, spillede han til med sin violin, og hvis en af os spillede en lille melodi, spillede han variationer over den. Når vi var en del unge i hjemmet, spillede han på sin violin, og så dansede vi. Engang var far og Marie Husum taget til Aarhus for at høre en koncert. Da han kom hjem, kunne han spille for børnene det han havde hørt!

»Da vi var små fortalte far historier for os, altid når han kom ind fra arbejdet. Vi holdt mest af dem, han selv digtede. Jeg husker han kom ind til os, når vi var kommet i seng, så fortalte han os et stykke af en historie, næste aften fortsatte han og det kunne strække sig over lang tid. Det var en vidunderlig måde at falde i søvn på, for når han havde sagt godnat, lå vi og tænkte videre på historien – og så sov vi.

Var det tordenvejr, tog far os med ud for at på lynene. Det var Vorherre, der lavede fyrværkeri, sagde han, og det gjorde, at vi aldrig var bange i tordenvejr. Vi havde stråtag, og da vi var større, lå vi i et værelse oppe på loftet. I vindueskarmen var der bundet et tykt tov

med knuder på, så pigerne kunne hejse sig ned i tilfælde af ildbrand.

Far elskede mennesker, og der kom mange fremmede til os. Han holdt meget af at rejse, og når han kom hjem, havde han altid oplevet så meget, og han var dygtig til at fortælle. Engang da han besøgte os, da vi boede i Helsingør, var han ude at gå en tur med mig. Da vi på tilbagevejen gennem byen kom forbi en flok drenge sagde far: »Nu kan du godt gå hjem, så fortæller jeg drengene et eventyr«, og så stod han midt på gaden omringet af en flok drenge og fortalte eventyr.

Om mormor skriver moster Betty:

»Mor var vidt forskellig fra far. Hun havde ikke hans lyse, glade sind, men hun var ligevægtig. Hun styrede sit store hus med myndighed, der var orden i sagerne og respekt. Jeg har tit som voksen undret mig over hendes tålmodighed med de mange fremmede far trak til huse. Der var sommetider mennesker, hun ikke brød sig om, men der kom også mennesker, med hvem far og mor talte om alvorlige ting, og de ville da gerne have, at vi børn skulle høre på samtalerne. Mor var meget politisk interesseret og var dygtig i en disput. Hun var også klog, når det gjaldt de mange børns opdragelse. Hun holdt ofte igen over for fornøjelser, hvor far havde givet lov. Vi havde piger til det groveste arbejde. Maden lavede mor selv og vi skulle hjælpe hende. Vi syede selv vort tøj – dog ikke kjolerne – og hun holdt ikke af, at vi var ledige. Finere håndarbejder måtte vi kun lave om søndagen. Søndagen var dejlig med kirkegang, finere mad og så friheden til at more sig med håndarbejde.

Jeg har ikke kendt noget menneske, der var så uegennyttig som mor. Aldrig tænkte hun på sig selv, men hun tænkte på så mange andre uden for hjemmet og forlangte af os, at vi skulle gøre det samme. Der var jo nogle af de såkaldte »langhalede« (de var fornemme embedsmænd o. a.), der havde lærerinder til deres børn, doktorens, apotekerens, de større gårde o.s.v. Når vi protesterede somme

tider – vi var jo så mange døtre og havde også veninder – men vi måtte jo gøre det, og mange af de unge piger blev da også veninder.

Julen var så dejlig syntes vi, da vi var børn. Lidt før jul blev der købt en gris hos slagteren. I mit barndomshjem i Torup slagtede vi selv grisen. Den blev lagt på bunden af en omvendt balje, og så kom der en mand fra byen og »stak den«. (Jeg kan endnu høre de rædsomme skrig, grisen udstødte og det røde blod, der væltede ud og blev opfanget til blodpølser). Betty fortæller om den travlhed grisen skabte. Der blev lavet pølser, smeltet fedt (»fedtegrever«) og lavet leverpostej. Så kom julebagningen, vi småpiger fik også lov at bage små kager til dukkerne. Lillejuleaften fik husmændene hver en kurv med slagtemad og en halv julekage. Selve juleaften var en dejlig dag for os børn. Vi spiste frokost kl. 12, og vi fik selv lov at smøre maden. Fader og de største pigebørn pyntede juletræet. Aftenen før havde de lavet julestads til juletræet, mens de små blev lagt i seng. Kl. 6 juleaften spiste vi »julenadver«: Risengrød og ribbensteg. Vi var mange – somme tider blev husmændene og deres familier med koner og børn inviteret med – det kneb at bevare tålmodigheden, mens der blev vasket op. Rundt om juletræet sang far for »Glade jul« og til sidste sang vi »I denne søde juletid«, en sang jeg kan huske morfar elskede. På et bord lå gaverne, de var beskedne. De fleste var håndarbejde, vi selv havde lavet.

Moster Josse skriver meget om undervisningen hos pastor Husums datter Lise. Den foregik om sommeren i haven enten i »Rosenlysthuset« eller i »Huset« – et lysthus med stråtag og veranda foran. Der var dejlig svalt derinde i varmen. Det var der også i »Mamrelund«, en stor elm mod øst. Vi gik i skole om formiddagen og så fra 13 til 15 igen, men det var kun til håndarbejde. Under håndarbejdet fik vi højtlesning, det var en af de ældste af os, der læste. Alle Inge-manns romaner pløjede vi igennem flere gange, så personerne deri blev idealer for os og optrådte i vore lege«.

Hun skriver noget om hendes mors familie. Hun havde 3 brødre

og en søster alle bosiddende på Samsø. Vor oldlefader Peder Pedersen ejede jagten. Hans søn var vor morfar – blev kaldt Gylling efter sin mor Maren Gylling. Han var til Orlogs og med i slaget ved Lyngør. Jeg (Niels) har som barn hos en af mormors brødre set et koloreret træsnit af dette slag, hvor englænderne ødelagde et af vore få krigsskibe. Morfar I. P. Gylling (min oldefar) var en ikke helt almindelig bonde, men han var jo også skibsreder (en jagt) og selv skipper. Jeg har hørt fortælle, at han altid var søsyg, men han kunne ikke holde sig fra søen. Takket være sin gård og sin skibsfart blev han en velhavende mand, men han var lidt påholdende. Skibene sejlede til Norge med korn og kom hjem med tømmer. Da far byggede sit hus, hentede jagten tømmer fra Pommern, og det tømmer var så godt (fra 1849), at det først i 1907 måtte udskiftes – da var gulvet slidt op, men undersiden af brædderne var fine og hvide. På sin fødselsdag den 17. februar kom der mange mennesker. Venner (også de »langhalede«) og børnene med deres børn. Så fik de fyldt hvidkålshoved og mandelbudding – dengang vist noget særligt. I brudegave fik mor af bedstefar en ko, som sønnen Peder skulle give husly og foder. Jeg har som lille vandret ud i marken med en pige for at malke den, så vi må have haft den i mange år – ca. 20. Mor fik også i brudegave 6 vægtige sølvskeer – de kostede 6 daler pr. stk., en god pris i de dage.

Vor morfar Reinhold Lund havde adskillige søskende. *Clausen-Bagge* siger i sin bog om »Grundtvigske Hjem«: at der var 4 sønner og 3 døtre, det samme siger min far i »Højskolebladet«, men vi har aldrig hørt tale om mere end 2 døtre. Af sønnerne boede de to ældste i Hobro. Den ene var efter oldefars bog postholder, den anden var farver. Han var 12 år ældre end Reinhold, og hos ham kom han i lære som 15-årig. Efter 1 år kom han i lære hos en mester i Aarhus, som han satte megen pris på (Voetman). Her blev han svend. Under opholdet i Aarhus besøgte han tit sin fader, som nu var præst i

Morfar Reinhold Lund

Agerskov i Sønderjylland. For at komme derned lejede han en hest i Aarhus. Han fik først en gammel krikke, men da ejeren så hesten vende tilbage velplejet og i godt huld, fik Reinhold for fremtiden gode heste. En tid var han »på valsen« i Tyskland, som det dengang – og vistnok også endnu – var skik blandt unge håndværkere. Jeg har i al fald i min ungdom i Tyskland set disse vandrende håndværks-svende i deres karakteristiske påklædning: fløjlsjakke og -benklæder og høj silkehat.

Morfar kunne endnu i høj alderdom huske den tyske, versificerede »Gruss«, som svenden fremsagde når han søgte arbejde hos en mester. Fik han ikke arbejde, var mesteren forpligtiget til at give ham husly og forplejning. Men det farende liv med den temmelig grovkornede lystighed var ikke noget for morfar, så han vendte snart hjem.

Den 4. broder hed Harald. Han var kunstmaler og uddannet på

Kunstakademiet i København. Han fortalte tit om de temmelig grove løjer de unge kunstnerspirer lavede. Engang havde en af dem et pusterør med og sendte en lille pil, der satte sig fast i skindet af den unge model. Harald udvandrede som ung til Amerika, giftede sig med en amerikansk pige og fik flere børn, men de er alle tabt for Danmark. I sin høje alderdom kom onkel Harald igen til Samsø. Han boede i et lille hus nedenfor kirken, hvor alle Tranebjergs unge kom og lærte at ryge, også jeg. Der er mange unge samsinger, der har brækket sig for første gang i onkel Haralds lille stue. Der findes i familien adskillige af hans billeder, som viser god tegnefærdighed, men ellers ikke noget selvstændigt talent. Jeg har et pænt portræt af morfar og et billede af haven i Torup i efterårsskrud. Olaf havde flere af hans billeder. Jeg husker fra min barndom, når jeg boede hos morfar, den hygge der var over morgenkaffen, når de to gamle brødre dyppede sigtebrødet i kaffen, før de spiste det. Efter at have boet i Tranebjerg et par år, stak han pludselig af til Amerika igen. Her døde han.

Af døtrene hed den ældste Josefine. Hun var gift med en landmand, der hed Langkilde. De boede en tid i Rødkilde på Sydfyn (se oldefars erindringer). Senere fik de gården Kristianslund ved Bogense. Her har jeg som barn besøgt dem med mine forældre. De havde en søn Kristoffer, som jeg dengang legede med. Han kom siden til Australien, hvor han kom til at spille en rolle som foregangsmand i fåreavlen. En datter, som jeg ikke husker, fik jeg kendskab til i fjor sommer. På tilbagereisen fra Teneriffa traf vi på skibet en ung pensioneret farmaceut, der havde været på Teneriffa for at foretage udgravninger – dog vistnok uden noget positivt resultat. Han hed Reinwald. Hans far var kaptajn i hæren og boede i Helsingør, hvor jeg huskede, at onkel Bech under sit Helsingørphold omgikkes ham på familieskabets vegne. Reinwald var gift med en datter af tante Josefine, og farmaceuten og vi havde altså fælles oldefar. Min mor lærte i sin ungdom husholdning på Kristianslund. Hun lærte de

retter, som passede for funktionærerne på en stor gård, og blev derfor aldrig nogen stor madkunstnerinde. Men det passede godt til husholdningen i et hus, der var fyldt af unge drenge, der gik i skole og kunne æde fortræffeligt.

Det var meget smukt af mine forældre, som ikke sad særlig godt i det økonomisk, at de foretog sådan en rejse til familien. Vi besøgte først fars søster Louise, der var gift med en læderhandler Sørensen i Odense. Fra dette besøg husker jeg bedst morgenkaffen, fordi vi fik birkesbrød, som jeg aldrig havde smagt før, og som jeg heller ikke synes at skulle smage mere, de birkes synes forsvundet og erstattet af et kedeligt surrogat. (Der var ægte birkes i Wien i 1966). Så var vi på Kristianslund, til sidst i Gudsø mølle, hvor mølleren Posselt havde været gift med fars søster Julie. Posselt fik jeg senere forbindelse med, da far sendte mig til ham i 1894, da jeg var 14 år. Han havde dengang en stor dampmølle og savskæreriet i Tommerup på Fyn – eller rettere sagt ved Knarreborg ved Tommerup station på Assensbanen – der var jeg i et halvt år og arbejdede i møllen og i savskæreriet. Man arbejdede dengang fra 6 morgen til 8 aften med 1 times frokostpause og $\frac{1}{2}$ times kaffepause om eftermiddagen. Far havde den idé, at hans sønner skulle lære praktisk arbejde, før de begyndte at studere. Jeg var hos Posselt, Olaf hos smeden Jørgensen i Brundby, kaldet »Gumbas«, hvor han lærte at slå med forhammer, Harald var i bogbinderlære hos boghandler Thune i Tranbjerg. Jeg kunne ikke lide Posselt, som var en gammel gnier og helt uden åndelige interesser. Han satte mig til at arbejde i savskæreriet bl. a. med at stable smørstaver, og en gang om vinteren sendte han mig ud og skovle sne sammen med en mængde bønderkarle – det var et kommunalt »ombud« at skovle sne. De andre var meget venlige mod mig og hjalp mig, så jeg klarede det nogenlunde, jeg var kun 15 år. Posselt var velhavende, havde en stor, rig familie i Sønderjylland. Han havde flere børn. 2 tvillinger, Heinrich og Niels. Heinrich lever vist stadig i en sindssygeanstalt. Niels fik møllen efter

faderen, han havde astma og er død for mange år siden. Heinrich havde flere børn, men dem kender jeg ikke noget til. Der var 3 andre børn: Carl, som arvede en stor slægtsgård i Møgeltønder (Bente og jeg har for nogle år siden besøgt ham der) og søsteren Jane, gift Linnert, der også havde en stor gård i Møgeltønder. Julie, der døde ugift, og Kristian, der også havde en slægtsgård i Møgeltønder, den lå på en bakke, så at de måtte ro ud til gården i efteråret og vinteren. Posselt stammede fra Herrnhutterne i Kristiansfeld, og jeg har senere besøgt hans broder, der boede i denne mærkelige by, hvor der var en sådan adskillelse mellem de to køn, at de også lå på hver sin side af kirkegården. Kristiansfeld var berømt for sine honningkager, men jeg har siden kunnet konstatere, at de ikke er så gode mere.

Af fars andre søskende må jeg nævne Petra, der var gift med Frøde, der først havde en gård i Skåne og førte et meget muntert liv. Hun døde og efterlod sig en søn Carl, som var min gode ven. Senere blev Frøde gift igen. Han endte som pakker på porcellænsfabrikken i København og var en meget kær gæst i mit første hjem i København. Han var meget elsket af alle de unge i familien på grund af sin venlighed og sit gode humør. Han blev også om sommeren inviteret over til Misse og Magnus Grell i Tyregod, og skønt Misse var afholdskvinde og ikke måtte servere spiritus, så sørgede Magnus altid for, at der var rom og varmt vand på onkel Frødes værelse. Frødes søn, min fætter Carl, var først sømand og førte et eventyrligt liv i U.S.A., men kom så hjem, giftede sig med en ungdomsveninde Albina Vendt, datter af kirkesangeren i Brundby (en skøn tenor), blev meget religiøs og efterlod sig et par børn, som vi ingen forbindelse har med. I sit andet ægteskab havde Frøde en datter Dora. Hun blev gift med en ældre, velhavende toldkasserer Grum. Hun holdt nogle meget fornøjelige middage med dans, hvor jeg tit var med i mine studentertidage. Dora er forlængst død, men hun har en søn, som var en flink musiker, og som er organist i Næsved.

En anden søster til far, Marie, blev gift med en ganske velhavende

købmand Andersen i Ølgod. Mine bedsteforældre sad i så små kår, at de var henrykte, når de fik en datter gift med en velhavende mand. I 1890, da jeg var 10 år, var jeg en sommerferie med min skolekammerat Sigurd Olrik på besøg i hans faders præstegård i Ølgod. Jeg besøgte der faster Marie, men har ikke noget indtryk af hende. Hun døde senere af et hjerteanfald. Hun havde flere børn, hvoraf den ældste Julie var i mit hjem som barnepige. Hun virker nu som »naturlæge« i Odense. En anden datter var gift med en flink gårdmand i Søsum. Her har Bente og jeg været på besøg flere gange og haft det hyggeligt.

For at komme tilbage til familien Lund.

Reinhold Lund blev født den 10. september 1817 i Fallitsgårde præstegård ved Viborg. 1821 flyttede faderen til Glenstrup ved Hobro, og der tilbragte Lund den sidste del af sin barndom. Det var pengeknappe tider dengang. Præstens indtægter var ikke store og der var børn (4 sønner og 3 døtre), så det var små kår, Lund voksede op under. Han og hans brødre havde kun én pæn kasket, og de 3 søstre kun et par pæne sko. Dem måtte de så skiftes til at træde frem i, når familien var på besøg på herregården Hald, eller der kom besøg i præstegården. Der kan dog næppe være tvivl om, at den tarvelighed og nøjsomhed der i en sjælden grad prægede Lund var en god arv, han tog med fra hjemmet. Mørkeblåt vadmestøj, som han selv havde farvet og tilberedt, var hans sædvanlige dragt både ude og hjemme. Denne tarvelighed var så meget mere iøjnefaldende som Lund havde store indtægter af sin forretning og heller ikke var bange for at give sine penge ud, når det gjaldt fattige eller syge, eller når det gjaldt støtte til en sag, der lå ham på hjerte. Han var ikke bange for at låne penge ud, selv om han kunne sige sig selv, at han aldrig fik dem igen. Men han beklagede sig aldrig derover. Han ejede heller aldrig et lommeur, for da han éngang fik et, gav han det snart væk igen, og dog passede han tiden nøjagtigt. Hans bedstefar, Peetz, der vistnok oprindelig var en lille hamburgsk båndjøde, men som blev

en velhavende mand, havde det på samme måde med sine penge-sager.

I Glenstrup var indtægterne for præsten blevet lidt større og børnene levede et fornøjeligt barndoms- og ungdomsliv. De sejlede dagligt på den store Glensrtup sø og fangede tit ål, aborre og helt til præstegården. Faderen lærte dem at svømme og de var dygtige skytter, så præstegården fik meget fuglevildt til middagsbordet. Alle børnene blev hærdede af det meget friluftsliv og blev alle gamle, 2 af sønnerne blev endog 83 – 85 år.

Da Lund var blevet svend og en tid havde været på valsen i Tyskland begyndte han et farveri i Agerskov, hvor faderen var præst. Lund havde frit ophold i præstegården og i en stor mose på præstegårdsjorden var der masser af tørv, så om end farveriet ikke var stort, kunne han dog lægge en lille kapital til side, som senere kom ham til gode, da han tog fat på en større virksomhed. Det var i de bevægede år 1841–47 Lund opholdt sig i Sønderjylland, og det varede ikke længe, inden den livlige unge præstesøn var ivrigt med i kampen for danskheden dernede.

I sit hjem traf han ofte sammen med de mest fremragende danske sønderjyder, som professor Flor, Laurits Skou, redaktør Koch og Hans Krüger. Særlig kom han til at stå i nært forhold til Krüger, hvis trofaste ven han blev, og dette venskab bevaredes op gennem årene.

1847 løste Lund kgl. bevilling som »Farver og Trykker« i Silkeborg. Men da han ved ankomsten hertil erfarede, at Silkeborg kun bestod af papirfabrikken og nogle få huse, samt at der oven i købet mødte en anden farver, der også havde fået bevilling til at nedsætte sig der, overlod han pladsen til den anden og rejste til Aarhus, hvor hans tidligere principal Voettman rådede ham til at tage til Samsø, hvor der ikke fandtes noget farveri.

Bevillingen kom da til at lyde på Samsø og i efteråret 1847 landede Lund på denne ø, som i næsten 50 år skulle være hans hjem. Lund fik snart meget at bestille, ikke blot på grund af sin dygtighed som

farver, men også på grund af hans muntre, jævne og vindende personlighed. Samsingerne strømmede til for at få deres hjemmegjorte tøj »koloreret og sværtet eller trykket«, så at Lund snart måtte have medhjælper i forretningen. Da han skulle til at begynde havde gårdmændene i Tranebjerg som en venlighed kørt farveriredskaberne fra havnen op til byen, og Lund indbød dem derfor til et lille gilde. Han beværtede da med sukkerkringler – øens eneste slags kager dengang – og punch. Kringlerne var trukket på snore under loftet og punchen var brygget i farverkedlen. Man morede sig, sprang op efter kringlerne og øste op af kedlen og den lille muntre vært fortalte historier.

Så kom krigen 1848. Lund kunne ikke være i ro på Samsø. Hans gamle hjem i Agerskov drog ham, han overlod bestyrelsen af farveriet til et par svende og drog til Sønderjylland. Hans fader havde måttet flygte til Fyn, og Lund overtog da styrelsen af præstegården, hvilket ikke var let, thi »friskarerne« der i stor mængde blev indkvarteret der, var i høj grad udisciplinerede og rå, og stjal som ravne. Da præstegården var tømt for alt, hvad der var af værdigenstande, drog Lund til sin ven Krügers hjem i Bevtoft, hvor der trængtes stærkt til hjælp. Krüger måtte nemlig også forlade sit hjem, og Lund styrede nu sammen med Krügers søster Ingeborg den store bedrift i gården i Bevtoft, kroen og brænderiet. Krüger opholdt sig i det danske hovedkvarter, men kom ofte hjem om natten og fik da af Lund oplysninger om fjendens stillinger. Da Bevtofte en tid lå midt imellem de danske og de fjendtlige styrker, sørgede Lund for, at der kom bud til danskerne, når der var ting af vigtighed at meddele fra den fjendtlige hær. I den henseende gjorde tre unge piger, døtre af smeden i Bevtofte, megen nytte. De gik jævnlig ture til marked i Tønder, Aabenraa og Flensborg og havde da sedler fra dansksindede mænd i de forskellige byer indflettede i håret og kunne med deres torvekurve på armen uforstyrret gå gennem de fjendtlige linjer. Tysksindede folk i Bevtofte bragte dog lige så tit underretning om Krügers besøg

i hjemmet, så næsten hver dag kom der en afdeling springende op til kroen og undersøgte, om Krüger var der. Som oftest kom de for sent. Krüger var på sin hurtige hest redet nordpå. Kun én nat, det var strengt vejr, mørke og regn havde han ikke lyst til at ride bort og blev hjemme. Da blev gården pludselig omringet og der bankedes voldsomt på døren. Krüger blev nu skjult i en stor tønne med låg over. Soldaterne ledte i to timer, men fandt ikke Krüger, og Lund havde været så klog at lægge kroens brændevinsanker frem, så at soldaterne var ret områgede, da de red bort, så eftersøgningen ikke blev særlig grundig.

Lund oplevede meget i denne sommer. En dag lægger han mærke til, at fjenden rykker stærkt nordpå. Han løber hen til et par vedetter (dragoner), der holdt på landevejen, for at advare dem. Den ene dragon rider straks tilbage med melding, men den anden bliver ganske roligt holdende og svarer kun på Lunds opfordring til at bringe sig i sikkerhed: »A gaar ett tebav, før der kommer ordre«. Lidt efter siger han til Lund: »Nu må han vist helst go te en sie, for no ser det ud te der bliver lit å bestil, å så eret gåt å ha plads.« Lund ser så, at der kommer 3 fjendtlige husarer galopperende frem ad landevejen mod den enlige dragon. Denne holder koldblodigt midt på landevejen og venter til husarerne er kommet på 50–60 skridts afstand.

Husarerne standser nu og springer af hesten for at skyde. I samme øjeblik sætter dragonen i flyvende fart ind på dem, giver den ene et kraftigt hug med sin sabel, så at de andre bliver forfærdede og flygter, den ene til fods den anden til hest. Den tapre jyde fanger nu ganske roligt de to heste og råber nok så glad til Lund: »No er a hytt; no rier a med bæsterne.« En dag ville han også være med som aktiv forsvarer. Han gik ud til forpostkæden med sin bøsse, han var jo fra barndommen vant til at gå på jagt. En gammel sindig jysk soldat fik ham dog til at gå tilbage igen: »det var kun soldaten, der skulle møde fjenden i marken, hans gerning lå andetsteds.«

Ved jubilæumsfesten på Skamlingsbanken i 1894 tog den gamle, nu halvblinde (stær) og tunghøre mand derned til mødet. Han havde været med til det store møde i 1844 og glædede sig meget til igen at mødes med sine gamle venner fra Sønderjylland. Rejsen blev i mange henseender en skuffelse for ham, hans gamle venner var enten døde eller for svagelige til at rejse, så han traf næsten ingen af sine gamle venner.

Mange hilsener fik han dernede fra efter sin hjemkomst, og navnlig den oplevelse min far havde, da han så den strålende glæde, den varme og hjertelighed, hvormed en sønderjyde, der var i besøg hos far, modtog Lund, da han kom ind ad døren, viste i hvor høj grad denne lille, ydmyge mand havde knyttet sønderjyderne til sig og hvilket godt navn, han endnu havde bevaret der.

Efter våbenhvilen vendte Lund tilbage til Samsø. Året efter – den 4. okt. 1849 blev han gift med Anne Marie Gylling. Hun var født den 4. okt. 1827 og var datter af gårdejer og skibsreder B. C. Gylling, i hvis hus Lund havde fået sin kost i de år, han som ugift boede i Tranebjerg.

Som bolig for de nygifte blev der nu opført et langt, hvidt, strå-tækket hus ved foden af kirkebakken. Svigerfaderen havde sørget for husets opførelse, men Reinhold Lund havde i tidens løb givet sin svigerfader en del penge, (der var ingen bank eller sparekasse dengang) og da bygningen var færdig fik Reinhold endda penge tilbagebetalt, da han havde indbetalt mere end huset havde kostet. I det lange hvide hus var der bopæl i den ene ende og farveri med butik m.m. i den anden ende. Morfar var en flittig og dygtig mand, der fulgte godt med tiden og anskaffede den ene maskine efter den anden. Som drivkraft havde han først en lille, morsom, seksarmet vindmølle, der sad oven på taget, senere opførte han en større vindmølle på den nærliggende Brattingeborg bakke, hvor sagnet sagde, at den fredløse Marsk Stig havde haft en borg, og hvorfra der skulle være en løngang op til kirken.

Fra min barndom husker jeg fra møllen stamperen, der »valkede« vadmelet. Tøjet blev anbragt inde i maskinen over en svær aksel, så blev det syet sammen, så det dannede en stor ring. Når møllen blev sat i gang, bevægedes vadmelet med stor fart ned i en opløsning af sæbe nede i bunden og videre i en uendelighed. Det så dejligt ud, og jeg kunne stirre på dette mærkelige færdigfarvede grå tøj i lange tider. Maskinerne blev passet af min ven Mikkel, en stout gammel arbejder med et mægtigt skæg.

Morfar var en arbejdsgiver, der krævede den samme flid og nøjagtighed, som han selv havde, men hans folk var hos ham som i en familie. Han fik snart afskaffet søndagsarbejdet, og han begyndte altid dagen med at læse højt for sine medarbejdere af Wexel's eller Birkedals andagtsbog.

Morfar var opdraget i et gammeldags, kristeligt hjem, men var ikke nogen bevidst kristen. Da skete det, at en af de første mænd han traf på Samsø var købmand L. Rasmussen i Ballen, der var kristelig vakt af præsten Østrup i Slagelse. Ved omgangen med Rasmussen blev morfar vakt til et bevidst kristent liv, og i troen på Gud fandt hans sind hvile og fred. Men så måtte han også bringe det glade budskab til usikre andre, og hele sit liv kunne morfar ikke lade være med at spørge alle mennesker: »Holder De af Gud?« Jeg har selv på en jernbanerejse sammen med ham hørt ham stille dette spørgsmål til andre mennesker i kupeen. Hans væsen var så mildt og hans ord et skønt udtryk for en fast overbevisning, at ingen blev fornærmede.

Da der dengang ikke på Samsø var præster, som tilfredsstillede troende mennesker, afholdt Rasmussen og Lund hver søndag eftermiddag møder (gudelige forsamlinger) oftest i Rasmussens hjem i Ballen. Rasmussen førte ordet og Lund sang for, (han var meget musikalsk og spillede violin og guitar). Men fra 1856 kom der præster til Samsø, der kunne samle en menighed, først pastor Bram-

mer i Tranebjerg. Det var da naturligt at holde op med de gudelige møder, men i lang tid samledes stadig en del venner i morfars hjem hver søndag til en opbyggelig time, hvor morfar læste en prædiken og man sang nogle salmer. Efter morfars død skrev pastor Brammer til hans søn Harald, at han havde »ikke på mit livs vej mødt nogen mand med frommere hjerte, lysere blik og rigere kærlighed til sin næste end min nu afdøde trofaste ven«.

Efter Brammer var den milde, elskede P. L. Husom præst i Tranebjerg i 20 år (1858–78). I ham fik morfar en trofast ven og Husoms døtre blev lærerinder for alle hans 8 døtre. De blev også undervist i musik af Husoms døtre, og det morede ofte morfar at spille violin sammen med sine døtre. Der kom ofte tilrejsende præster på besøg hos Husom og de kom da altid ned i farvergården, så at fru Lund engang havde 12 præster til middag, det var ofte uventede gæster, men mormor fandt altid på råd.

Så kom krigen i 1864 og efter den højskolernes oprettelse. I en påske besøgte morfar min farfar lærer Blegvad, som da var lærer i Værsløv ved Kalundborg. Påskedag var morfar i kirke i Vallenkilde hos valgmenighedspræst Hoff, og efter kirketid besøgte han Ernst Trier på Vallenkilde højskole. Efter dette besøg sluttede morfar sig til den grundtvigske retning og sendte både sin søn Harald og sine 2 ældste døtre på højskole. Efter Husoms død blev Henrik Bech præst i Tranebjerg. Han var en højt begavet mand og en fremragende prædikant. Han blev en god ven i farvergården. Hans søn Herman Bech blev gift med en af Lunds døtre Betty, (børnene Henrik og Holger, Agnete gift med overlærer Nielsen og Ester (nu død), gift med en læge Wulff i Norge.

I 1881, da morfar og mormor var på en rejse med damper til Odense, skete der en kollision, hvorved en tung talje faldt ned i hovedet på morfar. Han var længe bevidstløs og lå længe på hospital, men kom sig dog, men var hele resten af sit liv stærkt tunghør og

hans livlige væsen var blevet meget afdæmpet, han var på én gang blevet en gammel mand. Sådan har jeg jo kendt ham til 1895. I den tid fortalte han ikke så mange historier, som han tidligere var berømt for, men han var den samme elskelige mand; han var rørende mod os børn, lavede stor vejrmølle, skibe, klippede figurer ud af det dejlige, tykke glittede papir, som han brugte til at lægge imellem tøjet, når han pressede det i den varme presse.

Største savn for ham var det, at han ikke mere kunne høre musik og sang eller høre en prædiken. Han gik dog hver søndag i kirke og trøstede sig med, at han nu ikke kunne kritisere præstens prædiken, som så mange andre gjorde.

I de sidste år havde sønnen overtaget forretningen og installeret en dampmaskine til at drive maskinerne, men den gamle morfar hjalp ham trofast med arbejdet lige til det sidste, og han så med glæde på alle de nymodens installationer, ligesom han altid havde en forståelse af ungdommen og dens problemer.

Han havde jo mange børn og hans opdragelse af dem var meget uortodoks. »Opdragelsen af børnene lader jeg mine venner om. Jeg sørger for at have gode venner i mit hjem, så børnene kun kan høre det gode.«

I de yngre år havde morfar en del tillidsposter: som sognerådsformand, forligsmægler i tyendesager o.a. I den første stilling var han vist efter almindelig mening vel god mod de fattige. Den sidste stilling egnede han sig derimod udmærket til.

I de sidste år han levede, var hans største glæde at besøge syge og bekymrede, som han på sin jævne, milde måde forstod at bringe trøst.

Lige før jul 1896 blev morfar syg (lungebetændelse), og han døde den 9. januar 1897 med et smil på læben. Et par dage før døden sagde han til sin hustru: »Tak for din kærlighed, Marie. Jeg kommer næppe op mere, men jeg vil også gerne gå hjem«.

Han blev begravet den 14. januar fra Tranebjerg kirke, der var helt

fyldt, så mange mennesker, som der sjældent er set i kirken. Blandt de mange kranse, der var sendt til båren, var der også en stor laurbærkrans sendt af de danske sønderjyder, hvor der stod:

»Med højagtelsens og kærlighedens dybfølte tak for ungdoms rige og dyrebare minder, bedes medfølgende krans henlagt på den højstfortjente, hæderfulde, hedengangne vens kiste som en sidste afskeds-hilsen og tak fra gamle, trofaste, sande venner hinsides grænsepælen.«

Ingeborg Krüger

Ved begravelsen talte præsterne Herskind, Tranebjerg, Helweg, Onsbjerg og Borgen, Nordby.

Jeg vil gerne have lov at citere et par sætninger af præsternes tale.

Herskind: »Der kan vel næppe gives noget menneske, hvis liv har været fuldere af lovsang til Guds ære end gamle Lunds«. »Der er vist næppe mange præster i landet, der har haft så mange skriftebørn som gamle Lund. Ham turde man betro sig til. Thi han ville ikke dømmе, han kunne ikke fordømme, thi det var jo kærlighed og kun kærlighed, der lyste ud af disse øjne.« »Hvor var dog gamle Lund et lykkeligt menneske, han havde kun venner og har aldrig i sit lange liv haft en eneste uven«.

Helweg: »Han havde ikke blot et kærligt ord *til alle* og mest vel til de små, til børnene, til de fattige og ensomme, til de syge og bedrøvede, men også et kærligt ord *om alle*«.

Borgen: »Salige er de rene af hjertet. Thi de skulle se Gud.« »Til dem hørte vor gamle ven«. »Ja gamle Lund var et barn, et stort barn og et godt barn – – – et guds barn med al barnets enfold og barnlighed i tro, håb og kærlighed, altid mild, altid rolig, altid glad.« »Han

troede og håbede altid det bedste om alle.« »Altid spredte han lys og glæde omkring sig«.

Min far slutter sin mindetale om morfar i Højskolebladet 1897 således: »Hans minde vil være til velsignelse for os og vore børn«. Derfor har jeg været glad for at kunne fortælle om morfar for min generations børn og børnebørn.

Niels Reinhold Blegvad
1967

M. Frantz Tistrup

Biskopi i Aalborg, 2. 1735. første gang, g. m. Else Hansdatter, f. 1627, d. 1693.
7 Børn, heriblandt:

Christian Amalie Tistrup, gift med
M. Jens Henrik Stampe, Provst. 7 Børn, heriblandt:

Henrik de Stampe,
Rindar, Statsminister, Glæselme Konferentiarad,
f. 1712.

Else Elisabeth Stampe, g. m. Christian Blegvad,
Kittmand i Mariager. 4 Børn, heriblandt:

Hans Jørgen Blegvad, f. 1755, g. m. Kirsten Pedersdatter

Christiane Elisabeth Blegvad,
f. 1781, g. m. Peder Marius Vestermann.

Peder Christian Blegvad, gift med Sten Skovgaard, senere Form. Rind. Skolelær. og Feldbrygger.
g. m. Anna Cathrine Starup, fra Gent i Slesvigjylland (Hollandsk)

Niels Hans Jørgen Blegvad, født 1824.
A. 1873 som Skolelær i Vestslev, g. m. Johanne Fridrikke Nistrup,
f. 1828, d. 1909 i Odense.

Hans Jørgen Blegvad
saa vidensk. Selskaber i
Copenhagen og Maribo

Jens Christian Hans Jørgen Blegvad, f. 1828.
Kandskriver, d. gift med Rindar Niels 1856, senere Lande.

1. Petra Christiane Blegvad, f. 1847, d. 1878, g. m.
Theodor Ferdinand Frøde, f. 1839. Landmand, gift med Rindar
Svend.

2. Jacob Magnus Christian Michael Blegvad, f. 1849.
Realitetsforstander for Samsø, g. m. Gertrud Sofie
Lund, f. 1853.

3. Julie Liseanne Blegvad, f. 1853, g. m.
Keller i Tommerup Leisvold Pössel,
f. 1833.

4. Marie Louise Blegvad, f. 1855,
g. m. Agur i Odense Andreas Peder
Sørensen, d. 1903.

5. Marie Margrethe Elisabeth Blegvad,
f. 1858, d. 1890, g. m. Mikkel Niels Søren
Andersen i Odense.

6. Reinhold Niels Juliane Blegvad,
f. 1860, gift med Rindar Niels 1886, senere Lande.

Carl Goffred Frøde, f. 1870, Assistent i Det Kongelige
skibsværksted, g. m. Alina Wendt, f. 1875 fra Samsø.

Carla Petra, f. 1900.

Kolger Frederik, f. 1901.

1. Niels Reinhold Blegvad, f. 1880, gift
i København, g. m. Julie Mathstrand, f. 1882.
Nu i Odense: Viggo Blegvad, f. 1908.

2. Marie Frederikke Elisabeth Blegvad,
f. 1882, g. m. Sognepræst Magnus Erell,
f. 1879, senere f. i Thyngørd Præstegaard.

3. Gunnar Blegvad, f. 1883, d. 1888.

4. Harald Blegvad, f. 1886, stud. mag.

5. Olaf Blegvad, f. 1888, stud. med.

6. Reinhold Julius Blegvad, f. 1891.
Kaufmännling i Odense.

1. Marie Henriette Pössel, hustru i Tom-
merup, f. 1878, g. m. Vilhelm
Jørgensen, f. 1878, d. 1903.

2. Niels Moritz Blegvad Pössel,
f. 1878, Tommerup og Tommerup.

3. Carl Reinhold Emil Pössel,
f. 1880, Gaard i Skjoldager, g. m.
Anna Pedersdatter

4. Christian Johannes Pössel,
f. 1881, gift med Rindar Sidsel
Skjoldager.

5. Dorothea Pössel, f. 1883.

6. Christiane Marie Pössel,
f. 1885.

Johanne Louise Sørensen, f. 1885.

1. Julie Kristine Andersen, f. 1887.

2. Anna Kirstine Andersen, f. 1888.

3. Regner Johannes Andersen, f. 1890.

Konstant Søren Andersen 2de gang gift
med Mette Marie Lauritzen. 5 Børn:
1. Elise Margrethe Andersen, f. 1897.
2. Peter Christian Andersen, f. 1899.
3. Ragny Andersen, f. 1899.
4. Astrid Andersen, f. 1902.
5. Anders Christian Andersen, f. 1903.

Samsø Realitetsforstander d. 22 juli 1909

Jacob Magnus Christian Michael Blegvad